

ดนตรีขี้มละไม

จังหวะธรรมชาติ จังหวะชีวิต จังหวะดนตรี

กรมส่งเสริมสุขภาพ

ที่ปรึกษา

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ
นพ.อุกฤษฏ์ มิลินทางกูร

อำนวยการประสานงาน

นริชา อัครวีรากุล
ณนุช มธุรพจน์
จรินทร์ คงศรีจันทร์
นวินดา จัดหงษา

บรรณาธิการ

ยุทธนา วรณปิติกุล

ผู้เขียน

ปิยนัด ประยูร

ศิลปกรรม และรูปเล่ม

สำนักพิมพ์ Organic Books

พิสูจน์อักษร

สมประสงค์ บุญผ่อง
ชนิษฐรัตน์ มัลพันธ์

ภาพปก

บุษราพร ทองชัย

จัดพิมพ์ และเผยแพร่โดย

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

ชั้น 2 อาคาร 88/37 ติวานนท์ 14 ตำบลลาดชะ้ว อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0-2590-2304 โทรสาร 0-2590-2311

เว็บไซต์ www.nationalhealth.or.th

คำนิยม

ถ้าถามว่าหากจะเปลี่ยนแปลงโลกไปสู่โลกแห่งการอยู่ร่วมกันด้วยสันติระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแล้ว อะไรสำคัญที่สุด คำตอบอาจจะมีหลากหลาย แต่คงจะไม่ลงตัวถ้าไม่ใช่การมี **“หัวใจของความเป็นมนุษย์”**

ไม่มีสัตว์ชนิดใดที่สามารถทำลายโลกได้ เพราะสัตว์อยู่ตามธรรมชาติ ธรรมชาติไม่ทำลายธรรมชาติ แต่มนุษย์เป็นสัตว์ที่ผิดธรรมชาติได้ จึงทำลายโลกได้ มนุษย์มีความโลภมากผิดธรรมชาติ และสามารถคิดเทคโนโลยีที่ขยายความโลภให้มากอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เทคโนโลยีที่นั่นคือเงิน ในขณะที่อาหารเป็นของจริง แต่เงินไม่ใช่ของจริง ลองนึกภาพดูว่าจำนวนเงินนั้นเราสามารถเติมตัวเลขเพิ่มเข้าไปเท่าไรก็ได้ เช่น ๑๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐๐... เติบโตจนสุดขอบฟ้าเลยก็ได้ แสดงว่ามันไม่ใช่ของจริง แต่เป็นมายาคติที่มาขยายความโลภออกไปอย่างไม่สิ้นสุด

เมื่อมนุษย์มาถือการพัฒนาที่เอาเงินเป็นตัวตั้ง ก็เท่ากับเอาความโลภอันไม่มีที่สิ้นสุดเป็นตัวตั้ง การพัฒนาแบบนี้จึงไปทำลายทรัพยากรนานาชนิดเพื่อเปลี่ยนให้เป็นตัวเลขให้มากขึ้นๆ โลกจึงถูกทำลายมากขึ้น รบกวธรรมชาติและรบกวนการอยู่ร่วมกันจนวิกฤติและเครียดไปหมด จนไม่มีทางออกด้วยการ **“พัฒนา”**

แต่มนุษย์ก็มีธรรมชาติที่พิเศษสุดอยู่อย่างหนึ่ง ตามคำว่า **“มนุษย์”** นั้นเอง มนุษย์แปลว่าจิตใจสูง มนุษย์ต่างจากสัตว์ตรงที่มีจิตใจสูง

จิตใจสูง หมายถึง จิตใจที่เห็นแก่คนอื่นและสิ่งอื่นอย่างไม่น่าเชื่อ เพราะอย่างนี้ มนุษย์จึงมีความดีที่สามารถทำเรื่องดีได้สูงที่สุด เนื่องจากความดีสูงสุดนี้เป็นศักยภาพในความเป็นมนุษย์เท่านั้น เราจึงเรียกกันว่า “หัวใจของความเป็นมนุษย์” ทุกคนเคยสัมผัสหัวใจของความเป็นมนุษย์มาด้วยกันทุกคนและรู้ว่ามันให้ความรู้สึกที่อบอุ่นและเป็นสุขอย่างล้ำลึกเพียงใด

ในกระแสรายการอารยธรรมวัตุนิยม บริโภคนิยม เงินนิยม ก็ยังมีเรื่องดีดี หรือเรื่องที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์อยู่ในทุกพื้นที่ เพราะมันเป็นธรรมชาติอีกด้านหนึ่งของมนุษย์ ถ้าเราบันทึกเรื่องราวดีดีมาเผยแพร่กัน มนุษย์ก็จะมีความสุขและมีกำลังใจมากขึ้น ความสุขและความดีเป็นเรื่องที่ระบาคได้ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) พยายามเคลื่อนไหว “สังคมไทยหัวใจมนุษย์” และพยายามส่งเสริมให้มี “ธนาคารของเรื่องราวดีดี” หวังว่าเรื่องราวดีดีเล่มนี้ จะเข้าไปสัมผัสส่วนลึกในจิตใจของผู้คนอย่างกว้างขวาง ด้วยสัมผัสส่วนลึกในจิตใจเท่านั้น ที่จะช่วยให้โลกงดงามน้อย

ศ.นพ.ประเวศ วะสี

คำนิยม

แม้เราจะเพียรพยายามสร้างและรณรงค์ ส่งเสริม “สังคมแห่งสุขภาวะ” ในรูปแบบต่างๆ มากมายเพียงใด แต่สังคมแห่งสุขภาวะที่แท้จริงย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนสังคมปราศจากเสียซึ่ง “หัวใจของความเป็นมนุษย์” หรืออาจสรุปคร่าวๆ ได้ว่า “คนที่มีคุณภาพ ความดีอยู่ในหัวใจ” ย่อมมีจิตสำนึกห่วงใยทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น สรรพชีวิตทั้งมวล และสิ่งแวดล้อม และเมื่อบุคคลผู้นั้นลงมือกระทำใดๆ เขาก็จะกระทำอยู่บนพื้นฐานของการไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ทุกคนและทุกสิ่งเหล่านั้น

เมื่อราวต้นปีที่ผ่านมา คณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ได้เผยแพร่ผลการวิจัยในวารสารการแพทย์บริติช เมดิคัล มีเนื้อหาสำคัญสรุปได้ว่า จากการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างกว่า 4,700 คน เป็นเวลา 20 ปี พบว่า “ความสุข” สามารถติดต่อแพร่จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ ด้วยการได้รับทราบเรื่องราวและพบเห็นบุคคลที่มีความสุข และเมื่อบุคคลหนึ่งได้เข้าไปอยู่ในเครือข่ายแห่งความสุขแล้ว เขาก็จะทำให้เพื่อนฝูงญาติพี่น้อง และคนใกล้ชิดมีโอกาสที่จะมีความสุขเพิ่มขึ้นไปด้วย เพราะภาวะทางอารมณ์ของคนเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเราเพียงคนเดียว แต่ยังเกี่ยวพันกับการกระทำและประสบการณ์ของผู้อื่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่เราเกี่ยวข้องด้วยโดยตรงหรือไม่ได้รู้จักเป็นการส่วนตัวก็ตาม ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า ความสุขเป็นโรคติดต่ออย่างหนึ่ง

ด้วยนัยเดียวกันนี้ “หัวใจของความเป็นมนุษย์” ก็น่าจะเป็นโรคติดต่อได้เช่นกัน และเรื่องราวดี ๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้รวบรวมมาไว้ในหนังสือเล่มนี้ รวมถึงอีกหลายเรื่องราวที่รวบรวมไว้ในธนาคารเรื่องราวดี ๆ แห่งชาติ ก็น่าจะช่วยให้ “หัวใจของความเป็นมนุษย์” ติดต่อแพร่ขยายไปยังคนไทยทุกคนได้อย่างกว้างขวาง และเมื่อนั้น ก็คงจะกล่าวได้เต็มปากเต็มคำว่า “สังคมไทยคือสังคมแห่งสุขภาวะ”

นพ.มงคล ณ สงขลา
ประธานคณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์
การสร้างสังคมสุขภาวะที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

คำนำ

การเปลี่ยนแปลง - วลียอคิตแห่งปี 2551
แท้จริงแล้วการเปลี่ยนแปลงคือสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาแห่งการดำรงอยู่ของมนุษยชาติ ภายใต้นามที่อาจเรียกได้ว่า “การพัฒนา”
นับแต่ที่มีการพัฒนาเกิดขึ้น วิถีชีวิตของมนุษย์ยิ่งออกห่างจาก “ธรรมชาติ” อันเป็นต้นกำเนิดของชีวิตและวัฒนธรรมมากขึ้นทุกที จนทำให้ “ธรรมชาติแห่งหัวใจของความเป็นมนุษย์” เริ่มเปลี่ยนแปลงไป

.....
ธรรมชาติแห่งความเคารพและเกรงกลัวในปรากฏการณ์ธรรมชาติ เปลี่ยนไปเป็นความมั่นใจและความหังการที่จะเข้าควบคุมธรรมชาติ
ธรรมชาติแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือแบ่งปันระหว่างเพื่อนมนุษย์ เปลี่ยนไปเป็นการค้ากำไรและเอาตัวเอาเปรียบ
ธรรมชาติแห่งการดำรงอยู่ด้วยความเรียบง่าย เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ฟังฟังและต่างตอบแทนกับธรรมชาติ เปลี่ยนไปเป็นการผลิตด้วยเทคโนโลยีทันสมัยที่คำนึงถึงปริมาณมากกว่าคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและสรรพชีวิต
ธรรมชาติแห่งการมองเห็นความงามของเขา ป่าไม้ ลำธาร หิ้งฟ้า ฯลฯ ในฐานะของทรัพยากรเพื่อส่วนรวม เปลี่ยนไปเป็นการครอบครองและตีมูลค่าในรูปของตัวเงิน

.....
ท้ายที่สุดแล้ว ความเปลี่ยนแปลงที่มีเศรษฐกิจและเงินเป็นตัวตั้ง กลับนำสังคมมนุษย์ไปสู่ผลกระทบมากมาย

ป่าไม้ที่ลดลง มลพิษที่เพิ่มขึ้น ภัยธรรมชาติที่รุนแรง การขาดแคลนอาหารและแหล่งน้ำ

ความล่มสลายของชุมชน ความเจ็บป่วย ความเหลื่อมล้ำทางสังคม หนี้สินท่วมหัว ฯลฯ

มนุษย์ทุกคนล้วนได้รับผลกระทบนี้ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะตระหนักถึงผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย ทั้งปวง

จึงมีผู้คนกลุ่มเล็กๆ หลากหลายกลุ่ม ได้เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง บนแนวทางของการกลับคืนสู่ธรรมชาติให้มากที่สุด

เช่นเดียวกับผู้คนจากทุกภาคส่วนในสังคมไทยที่มีส่วนร่วมในการร่าง “พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550” เพื่อมุ่งหวังให้เป็นกฎหมายที่เป็นเครื่องมือ กอปรในการเชื่อมประสานและขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่ “สังคมสุขภาวะ”

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้ดำเนิน “โครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การสร้างสังคมสุขภาวะที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์” ขึ้น โดยเล็งเห็นว่า สังคมสุขภาวะที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์นั้นต้องอาศัยการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไป ภายใต้บริบทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากกลไกภาคีทุกภาคส่วนในสังคม เข้ามาร่วมขับเคลื่อนด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์เป็นพื้นฐาน

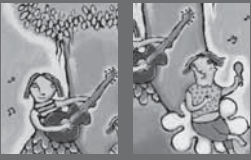
ด้วยยุทธศาสตร์ของโครงการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาระบบการสร้างและจัดการความรู้ที่เน้นในทางสร้างสรรค์ สิ่งดีงามให้เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทางสังคมและนำไปสู่ค่านิยมใหม่ของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่สังคมสุขภาวะที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์

.....
จากผู้พยายามควบคุมธรรมชาติ จึงเปลี่ยนมาเป็นผู้เรียนรู้ เข้าใจและยอมรับในความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ
จากผู้ชาย จึงเปลี่ยนมาเป็นผู้ให้
จากมุ่งค้ากำไรสูงสุด จึงเปลี่ยนมาเป็นการพึ่งพาบนรากฐานของความห่วงใยต่อชีวิตและสังคม
จากที่เคยทำงานเพื่อเงินและการดิ้นตัวไปสู่สถานภาพที่ (คิดว่า) สูงขึ้น จึงเปลี่ยนมาเป็นความใส่ใจต่อเพื่อนมนุษย์และผู้ด้อยโอกาสในสังคม เคารพกันในฐานะเพื่อนมนุษย์

.....
เมื่อการเปลี่ยนแปลงนำผู้คนให้คืนกลับมาสู่การเป็น “มนุษย์ที่มีหัวใจของความเป็นมนุษย์” อีกครั้ง “เรื่องราวที่ดี” มากมายที่กระจายตัวเกิดขึ้น ณ มุมเล็กมุมน้อย ทั่วโลก จึงเริ่มปรากฏขึ้น
เรื่องราวที่ดีส่วนหนึ่งจะนำมาเก็บไว้ใน “ธนาคารข้อมูลเรื่องราวที่ดีแห่งชาติ” ซึ่งจะป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ของสาธารณะเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในวงกว้าง เป็นการสร้างเสริมกำลังใจให้แก่ผู้คนที่มุ่งมั่นในการสร้าง “สังคมที่ต้องการ” และที่สำคัญ เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้คนที่กำลังมุ่งมั่นในสิ่งเดียวกัน
เมื่ออ่าน “เรื่องราวที่ดี” ในหนังสือเล่มนี้จบลง คุณอาจค้นพบว่า...
ท้ายที่สุดแล้ว สุดท้ายของการเปลี่ยนแปลง จะนำพาผู้คนกลับคืนสู่ธรรมชาติ

สู่การมองเห็นคุณค่าของทุกสรรพสิ่งด้วยหัวใจอันเป็นหัวใจที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์ และเป็นความหมายที่แท้จริงของการพัฒนา

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ
เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

สารบัญ

บทที่ 1	เรียนรู้จากธรรมชาติ	13
บทที่ 2	เรียนรู้จากงาน	27
บทที่ 3	จุดประกายความคิด จากขยะรีไซเคิล	37

บทที่ 4	ดนตรีจากขยะ ศิลปะจากสิ่งใกล้ตัว	41
บทที่ 5	ชวนนการยิ้มละไม	49
บทที่ 6	พลังอาสาสมัคร การเรียนรู้ด้วยมิตรภาพ	61

เรียนรู้จากระบบชาติ

การค้นหาคำหมายของชีวิตสำหรับวัยหนุ่มสาวนั้น นับเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของการเกิดมาเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน และบางคนเลือกที่จะเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทำงานทางสังคม การเข้าไปร่วมมือช่วยเหลือการทำงานขององค์กรทางสังคมพร้อมกันนั้นก็ตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และผ่านกระบวนการคิดเพื่อให้ตัวเองตกผลึก กลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ และจิตใจที่เมตตาช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาส และเดือดร้อน รวมถึงสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้คนในสังคมตามแนวทางที่ดีที่ถูกต้อง

เส้นทางชีวิตของ “ดนตรีมีละไม” และคนเบื้องหลัง ก่อนที่จะมาบรรจบกัน ต่างก็ผ่านการเรียนรู้ การฝึกฝนตนเอง ครั้งแล้วครั้งเล่า วันแล้ววันเล่า ผ่านการเรียนรู้กับคนทำงาน หลายอาชีพการงาน ต่าง

เพศหลายวัย จนค้นพบเส้นทางของความคิด ความฝัน และความศรัทธา
นี่คือเรื่องราวการผสมผสานแนวคิดการรีไซเคิล กับความสนใจ
ทางด้านดนตรี ศิลปะ และกระบวนการค้าขาย การฝึกอบรมเข้าด้วยกัน
การเรียนรู้และเดินไปตามเส้นทางที่วาดฝันของเธอทั้งสอง “จอม” อัจฉริยา
สิทธิกิตติศรี ผู้จัดการดนตรียิ้มละไม และ “โสว์” จิตรา หิรัญพฤษซ์
ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน

ทั้งคู่ร่วมกันปลูกปั้นดนตรียิ้มละไม ซึ่งเป็นวงดนตรีที่แปลก
แตกต่างทั้งอุปกรณ์ดนตรีและความคิดเรื่องดนตรีให้มีชีวิตโลดแล่นไปตาม
จังหวะที่ร่วมกันกำหนด พร้อมเชิญชวนให้คนใหม่ๆ เข้าร่วมและร่วมกัน
สร้างหัวใจชนิดหนึ่งในสังคม

เรียนรู้ธรรมชาติ เรียนรู้จากเด็ก สู่ความเข้าใจตัวเอง
เส้นทางเดินป่าที่มีต้นไม้เขียวขจี ต้นไม้ไม่น้อยใหญ่เหมาะแก่การ

ศึกษาธรรมชาติ สภาพป่าที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังเดินทาง
ลอดผ่านถ้ำที่มีหินงอกหินย้อย สวยงามแปลกตา และมีลำธารไหลผ่าน
ลอดเข้ามาในถ้ำ น้ำที่เย็นสดชื่น ไส้สะอาด ทำให้ “โสว์” จิตรา หิรัญ-
พฤษซ์ รู้สึกตื่นตาตื่นใจกับธรรมชาติที่ได้มองดูอย่างเต็มตา ในการได้
ร่วมเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่ถ้ำธารลอด จังหวัดกาญจนบุรี ของชมรม
อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การได้ท่องเที่ยวไปครั้งนี้ของโสว์ เกิดจากการเลือกหากิจกรรม
ที่เหมาะสมกับตัวเองในการเข้าร่วมชมรมของนักศึกษาใหม่ หลังจากทีสอบ
เทียบได้เมื่อตอนเรียนมัธยมปีที่ 5 และพลาดหวังจากการสอบเอ็นทรานซ์
เข้าเรียนทางด้านศิลปะ

*“ตอน ม.5 เรียนวิชาสังคมแล้วมันมีบทย่อเรื่องเศรษฐศาสตร์
แล้วมีคำจำกัดความของเศรษฐศาสตร์คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด
ให้คุ้มค่า ก็ชอบคำนี้ คิดว่าถ้าไม่ได้เรียนทางด้านศิลปะตามที่ตั้งใจ ก็
เรียนเศรษฐศาสตร์”*

เมื่อจะกลับไปเรียนต่อมัธยมอีกปีก็รู้สึกได้ว่าสังคมในรั้วโรงเรียน
ไม่ได้เปิดรับสำหรับคนที่สอบเทียบ เธอตัดสินใจในช่วงสุดท้ายเข้าเรียน
ต่อมหาวิทยาลัยเอกชน

*“มหาลัยเอกชนที่ยังเปิดรับอยู่เป็นที่สุดท้ายมีที่เดียว ก็เข้าเรียน
เศรษฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ตอนเลือกกิจกรรมชมรมก็ไป
เดินวนๆเวียนๆ รุ่นพี่ต่างก็มาชักชวนให้เข้าชมรมโน้นชมรมนี้ แล้วเพื่อน
ที่เรียนด้วยกันก็มาชวนเราว่า เลือกชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สิ จะได้ไปเที่ยว ตอนแรกเราก็ยังไม่แน่ใจ เพราะคิดว่าถ้าเป็นเรื่องการ
อนุรักษ์ก็คงจะให้เราไปเก็บขยะแน่ๆ ตอนนั้นรู้สึกว่าจะไม่ยอมทำหรอก
ถ้าต้องเก็บขยะ แต่เพื่อนเขาบอกถามรุ่นพี่แล้วไม่ใช่ เขาให้ไปเที่ยวป่าจริงๆ*

เราเองก็ชอบเดินทางไปไหนมาไหนอยู่แล้ว ก็เลยสมัครเข้าชมรม”

แม้จะลังเลใจอยู่บ้างว่ากิจกรรมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นจะเป็นไปอย่างไร แต่ความคิดที่อยากเที่ยว ได้เดินทาง ทำให้เรารู้สึกว่าคงต้องได้เรียนรู้อะไรมาก เพราะการได้เดินทางทำให้ชีวิตไม่หยุดอยู่กับที่ ได้ไปพบไปเห็นสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ น่าจะมีเรื่องที่น่าสนใจและเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ด้วย

“สมัครเข้าชมรมก็มีค่ายเดินป่าศึกษาธรรมชาติเลย ตอนนั้นสิ่งที่เก็บไว้ในความทรงจำมาตลอดก็คือ ตอนขากลับที่เดินออกจากป่า อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมก็เดินก้มลงเก็บเศษพลาสติก ถุงขนม ขยะต่างๆที่นักท่องเที่ยวทิ้งไว้ อาจารย์เดินเก็บไปโดยไม่ได้พูดอะไรเลย ไม่บอกว่าพวกเราต้องเก็บ แต่พอเห็นขยะแล้วทุกคนก็เก็บโดยอัตโนมัติ อาจารย์คนนี้ทำให้เราเห็น โดยที่ไม่พูด ไม่ออกคำสั่ง หรือสั่งสอนอะไร แต่เป็นการทำให้ดูที่กลายเป็นความประทับใจ หลังจากนั้นเราก็รู้สึกว่าเป็นขยะแล้วก็ต้องเก็บไปทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง”

การทำให้เห็นของอาจารย์ในครั้งนั้น ทำให้โลว์ได้บทเรียนสำคัญของการแสดงออกด้วยการกระทำ ไม่ใช่การพรวดพราดให้คนอื่นทำ แต่ต้องเริ่มต้นที่ตัวเอง

“ส่วนใหญ่ชมรมก็จะออกค่าย เป็นค่ายเรียนรู้ศึกษาธรรมชาติ ให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พูดถึงสัตว์ป่า การไม่เบียดเบียน แล้วก็มีการจัดค่ายสำหรับเยาวชน นักเรียนชั้นมัธยมส่วนใหญ่จะจัดกันที่เขาใหญ่ ก็ได้ไปสำรวจพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม ได้ทำหน้าที่ประสานงาน แล้วก็ได้เริ่มต้นเป็นที่เล็งใจในค่าย สนุกมาก แล้วก็คิดว่า ตัวเองเป็นที่เล็งใจที่ดีมาก รู้สึกดีกับบทบาทที่เล็งใจ เป็นการฝึกความรับผิดชอบในการดูแลน้องๆในกลุ่ม”

หลังปีแรกผ่านไป บทบาทของโลว์ในชมรมก็เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น ทั้งความสามารถทางด้านศิลปะ การวาดรูป จัดบอร์ดต่างๆ การเขียนป้ายผ้า ประดิษฐ์อุปกรณ์ต่างๆ กลายเป็นหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่โลว์เป็นคนรับผิดชอบ นอกจากนั้นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมค่ายเยาวชนโลว์ก็ได้ทำหน้าที่ที่เล็งใจหรือวิทยากรประจำกลุ่ม (Moderator) รับผิดชอบกิจกรรมหรือเกมที่ต้องให้เด็กและเยาวชนในกลุ่มระดมความคิดจากบทบาทที่เล็งใจในกลุ่ม เธอได้พัฒนาทักษะเป็นคนนำกิจกรรมและสันทนการ (facilitator) ซึ่งกลายเป็นบทบาทหลักที่โลว์ฝึกฝนเรียนรู้และพัฒนาตนเองเรื่อยมา

“ในชมรมเวลามีกิจกรรม เราก็มีการแลกเปลี่ยนถกเถียงประเด็นต่างๆกันบ่อย ทั้งเรื่องแนวความคิด รูปแบบการจัดกระบวนการค่ายที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาต่างๆส่วนหนึ่งมาจากว่า พวกเขาบางคนในชมรมได้ออกมาร่วมกิจกรรมกับองค์กรข้างนอกมหาวิทยาลัย

มีรุ่นพี่ที่เขารู้จักกับคนในองค์กรพัฒนาเอกชน ก็ชักชวนให้ไปเป็นอาสาสมัครทำกิจกรรมต่างๆ หลายคนในชมรมก็เริ่มคิดอยากจะทำเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจกรรมในชมรม ไม่อยากทำแบบซ้ำๆ เดิมๆ อย่างที่เคยทำมา ซึ่งตอนนั้นเห็นได้ชัดเลยว่า การจะเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างหรือความคิดของคนในชมรมนั้นเป็นเรื่องยาก หลายคนไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง แต่สำหรับพวกเราบางส่วนรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ท้าทาย และเราก็ร่วมกันคิดแล้วว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงแล้วมันจะนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่า”

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มคนเล็กๆ ในชมรมเริ่มเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ เมื่อหลายคนมีโอกาสร่วมทำกิจกรรมนอกมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน แต่เมื่อไม่สามารถที่จะนำแนวคิดต่างๆ ไปแลกเปลี่ยนให้กว้างขวางขึ้น กลุ่มของโสว์ก็เริ่มแยกตัวออกจากชมรม และตั้งกลุ่มเล็กๆ ใช้ชื่อว่า “กลุ่มไบบับก” เพราะเห็นว่า “ไบบับก” มีสรรพคุณในการเยียวยา รักษา และเพื่อนในกลุ่มก็มองเห็นว่า สังคมที่มีปัญหาโดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีมากขึ้น กลุ่มไบบับกจึงคิดว่า นอกจากสิ่งที่พวกเขาอยากจะทำแล้ว กลุ่มควรจะเยียวยารักษาความบอบช้ำเหล่านั้นด้วย

“ราวๆ ปี 2539 – 2540 แนวคิดเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco tourism) กำลังเป็นที่สนใจมาก มีเรื่องป่าชุมชน อาหารปลอดภัย การกินข้าวกล้อง อะไรพวกนี้ถูกจุดกระแสขึ้น มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ก็มีโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทำให้ได้มีโอกาสได้ไปเรียนรู้ในหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดโปรแกรมทัวร์หลายครั้ง ได้ทำงานทั้งกับเพื่อนๆ พี่ๆ เจ้าหน้าที่มูลนิธิ และพี่ๆ ในชุมชนในหมู่บ้าน ทำให้เรารู้จักชุมชนและเข้าใจคนในชุมชน ในพื้นที่ได้มากขึ้น เราเองก็เป็นคนเข้ากับคนง่าย ถึงจะไม่ค่อยพูด แต่ก็คุ้นเคยกับคนง่าย สนุกมาก ได้ประสบการณ์หลาย

อย่าง เป็นช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่จะเป็นอาสาสมัครทำงานเชิงพัฒนาสังคมอย่างจริงจัง”

บรรยากาศที่รำล่อมไปด้วยธรรมชาติ วันแล้ววันเล่าที่โสว์ได้สัมผัสพืชพันธุ์ต่างๆ ที่ๆ ในหมู่บ้านอธิบายให้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นมอสเฟิร์น กล้วยไม้ป่า ต้นไม้พื้นถิ่นต่างๆ ทำให้โสว์รู้สึกรักและหลงใหลในความงดงามของธรรมชาติมากยิ่งขึ้น การเป็นอาสาสมัครให้กับกิจกรรมที่หลากหลายขององค์กรต่างๆ ทั้งงานด้านสิ่งแวดล้อม และงานด้านเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการทำค่ายเด็กและเยาวชน ทำให้โสว์ได้เติมเต็มวัยเยาว์ของตัวเอง

“กิจกรรมที่ทำร่วมกับเยาวชนของหลายองค์กร มีกิจกรรมสัมพันธที่เชื่อมโยงตนเองกับความเข้าใจในธรรมชาติ ทำให้เราได้เห็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ความสนุกสนาน และความรู้นอกห้องเรียน ก็นึกถึงวัยเด็กนะ ตอนเด็กๆ เราติดพวกพี่ๆ ที่อยู่แถวบ้าน เขาจะเล่นว่ายน้ำ พายเรือ ว่ายน้ำจับปลา ถ้าไปเล่นในทุ่งนาที่ขุดหัว เขาเข้าป่ากัน ก็เข้าไปด้วย แต่เราอยู่ที่ไหนได้ไม่นานเพราะว่าพ่อแม่ค้าขาย เขาก็ขึ้นล่องตามแม่น้ำเจ้าพระยา ระหว่างปฐมธานี่กับกรุงเทพฯ เราก็รอนเร่ไปกับเขาบ้าง ช่วงเรียนประถมก็ไปอยู่บ้านลุงกับป้า แล้วก็ไปอยู่กับยาย เราก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับทุกที่ อยู่ได้กับทุกคน ก็ทำให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน แล้วก็การอยู่กับญาติหลายๆ คนก็จะเห็นวิถีเลี้ยงดู ดูแลเด็กที่แตกต่างกันหลายอย่างมีผลต่อความรู้สึก ความคิด ทำให้เราเข้าใจเด็กๆ และทำให้เราเข้ากับเด็กได้ง่าย”

กิจกรรมที่ได้ร่วมได้ทำแต่ละครั้งยิ่งเพิ่มพูนประสบการณ์และคุณค่าให้กับชีวิต เธอได้ใช้ทักษะทางด้านศิลปะให้มีประโยชน์ในการทำงานในทุกๆ ที่ได้ไปร่วมกิจกรรม แต่การเรียนรู้ของเธอต่อการทำงานทางด้าน

สังคมสำหรับเธอเหมือนเพิ่งเริ่มต้น และมีอะไรอีกมากให้เธออยากที่จะเรียนรู้ ค้นหา คิดค้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคม

อาจจะเพราะเธอคิดว่า การเติมคุณค่าให้กับตัวเองก็คือการเพิ่มคุณค่าให้กับสังคม หากมีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือและมีส่วนร่วมที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ก็ถือเป็นความภาคภูมิใจในตัวเองได้ในฐานะของการทำหน้าที่ของความเป็นมนุษย์

จากธรรมชาติแสนสนุก ถึง “ฉันจึงมาหาความหมาย”

ได้ร่มไม้อันแสนร่มรื่น สายลมพัดเอื่อยๆ อากาศเย็นสดชื่น ที่รู้สึกได้ถึงความสะอาด บริเวณที่กว้างขวางให้วิ่งเล่นได้อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทำให้ “จอม” อัจฉริยา สิทธิกิตติศรี ในวัยเด็กมักจะรบเร้าให้แม่พาไปบ้านยายที่อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานที่ซึ่งทำให้จอมมีความสุข สนุก และสร้างเรื่องราวผจญภัยกับเพื่อนๆ ได้มากมาย

ไม่เหมือนกับบ้านที่อยู่ในกรุงเทพฯ ที่จะเที่ยวเล่นอย่างอิสระไม่ได้ และทำให้รู้สึกว่าการอยู่บ้านในกรุงเทพฯ สำหรับจอมนั้นคับแคบเกินไป ไม่เหมือนกับบ้านของยายในชนบทที่มีที่วิ่งเล่นมากมายไม่จำกัด และนั่นทำให้จอมรบเร้ากับแม่ขอไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนแถวบ้านยายที่อำเภอหัวไทร

“อยู่บ้านยายรู้สึกอิสระ สนุก แต่ละวันมีอะไรให้ทำมากมาย โรงเรียนก็สนุก แล้วที่บ้านลุงก็มีหนังสือพวกนิทานจินตนาการเยอะมาก ลุงก็ชอบให้เราเอามาอ่าน จอมอ่านแล้วก็เอาไปเล่าให้เพื่อนที่โรงเรียนฟัง เราเป็นคนกล้าแสดงออกอยู่แล้ว ตอนเรียนอยู่ชั้นประถมก็ออกไปเล่นนิทานที่ได้อ่านให้เพื่อนๆ ฟังหน้าชั้นเรียนเกือบทุกวัน เราก็ซึมซับเรื่องราวในนิทานนะ เพราะว่ามันสอนเรื่องเรื่องความดี ความเอื้ออาทร การแบ่งปัน เรื่องคุณธรรม เราก็จำได้ก็ซึมซับไว้ในตัวเรา

“ตอนเด็กๆจะมีคนชื่นชมเราบ่อยๆ ทั้งครู ครอบครัวยุ เพื่อนๆ ก็ส่งเสริมให้เราทำกิจกรรมต่างๆ เล่นนิทาน ร้องเพลง ก็เลยทำให้เรามีความมั่นใจ บ้านลุงมีหนังสือเยอะเราอ่านหนังสือ ก็เป็นคนที่มีคำถามมากมาย สงสัยเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทำให้เราเป็นคนชอบตั้งคำถาม ช่วงที่มาเรียนมัธยมที่นันทบุรี ก็ได้เริ่มทำกิจกรรมในโรงเรียน แต่ส่วนใหญ่กิจกรรมของโรงเรียนในเมืองจะมีระบบการแข่งขันกันเยอะ ความคาดหวังของอาจารย์ต่อเด็กก็สูง ทำให้เด็กเครียด แล้วเรารู้สึกว่าเด็กในโรงเรียนที่อยู่ในเมืองจะเห็นแก่ตัว ไม่เหมือนเรียนในชนบท เพื่อนก็ไม่ค่อยมีความจริงจังต่อกัน ตอนนั้นรู้สึกได้ว่า สังคมเมืองเป็นสังคมที่ไม่ค่อยน่าอยู่ แล้วเราก็คิดเรื่องระบบการศึกษาตลอด พอเรียนจบก็เลยเลือกไปเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งๆที่สอบติดพยาบาล แต่ไม่อยากจะเรียน ตอนแรกเลือกเรียนคณะวิทยาศาสตร์ เอกคอมพิวเตอร์ แล้วตอนหลังก็ย้ายมาเรียนเอกสื่อสารมวลชน คณะศิลปศาสตร์”

“ชีวิตช่วงนั้นเหมือนกำลังค้นหาอะไรสักอย่าง ไปตามซุ้มกิจกรรม แล้วก็ตัดสินใจเข้าชมรมปาลูกตาและได้วาที เป็นชมรมฝึกฝนการพูด มีคำขวัญของชมรมว่า “พูดเพื่อชีวิต คิดเพื่อสังคม” ก็รู้สึกน่าสนใจ ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะรุ่นก่อตั้งชมรมเป็นคนรุ่นที่เกิดเหตุการณ์ตุลาคมน 2516 แล้วช่วงนั้นก็ได้อ่านหนังสือเยอะมาก มีหนังสือเล่มหนึ่งพูดถึงเกี่ยวกับการศึกษาที่เราารู้สึกว่าใช่เลย คือหนังสือของอาจารย์วิทยากร เชียงกุล เรื่อง ‘ฉันจึงมาหาความหมาย’ หลังจากนั้นก็ติดตามอ่านหนังสือเล่มอื่นๆ ของอาจารย์เรื่อยมา”

ฉันเยาว์ ฉันเขลา ฉันนี่

ฉันจึงมาหาความหมาย

ฉันหวังเก็บอะไรไปมากมาย

สุดท้ายให้กระต่ายฉันแผ่นดิน

หนังสือ ‘ฉันจึงมาหาความหมาย’ ของวิทยากร เชียงกุล จึงกลายเป็นหนึ่งในหนังสือในดวงใจของจอมที่ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาหล่อหลอมความเป็นตัวตนของเธอให้ยิ่งแจ่มชัดมากขึ้น

ในช่วงเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ปลูกให้ขบวนการนักศึกษาตื่นตัวขึ้นอีกครั้ง กิจกรรมเพื่อรณรงค์ทางการเมืองหลายๆ กิจกรรมที่จอมมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ชมรมปาลูกตาและได้วาที ได้จัดกิจกรรมทั้งการรณรงค์ อบรม สัมมนา จัดได้วาที ใช้ความหลากหลายในการพูด สื่อสารทั้งเรื่องของสังคม การเมือง และประชาธิปไตย รวมถึงประเด็นการศึกษาด้วย

“มีการพูดกันเรื่องประชาธิปไตยค่อนข้างเข้มข้น แต่จอมก็ยังสนใจเรื่องการศึกษา เพราะคิดว่าเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้สังคมเติบโตได้ คนในสังคมต้องมีความเข้าใจ มีความรู้ ถึงจะมีความตระหนัก

ไม่ถูกชักจูง ถูกหลอก เราก็สนใจเรื่องวิธีคิด การตั้งคำถาม เริ่มคิดว่าทำยังไงให้คนสามารถมีกระบวนการคิดที่ดีที่ถูกต้อง ให้เขาพึ่งตนเองได้ จอมสนใจเรื่องการใช้สื่อเป็นเครื่องมือ ก็เลยคิดว่าเริ่มจากการทำกิจกรรมจัดอบรมหัวข้อต่างๆในมหาวิทยาลัย

“เริ่มจัดอบรม ‘รับน้องอย่างไรให้สร้างสรรค์’ เพราะเห็นว่าเราน่าจะใช้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Group Dynamic ซึ่งเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาของการอยู่ร่วมกัน และให้มีการทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์และมีทิศทาง หลังจากที่ได้คุยได้แลกเปลี่ยนกับหลายๆคน ก็ตั้งกลุ่มกันขึ้นมา ใช้ชื่อว่า **โลกทัศน์สโมสร** เพราะคุยกันเรื่องโลกทัศน์ ชีวิตทัศน์เยอะ และที่เป็นสโมสรเพราะว่าเราอยากให้ดูเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ไร่เรียง เป็นที่ที่รวมคนหลากหลายมุมมองเข้าด้วยกัน ชักชวนชมรมต่างๆในมหาวิทยาลัยมาเข้าอบรม ใช้สื่อ ละครเวที เข้ามาศสมผสาน”

จอมได้มีโอกาสทำงานร่วมกับคนทำงานด้านสื่อออกมหาวิทยาลัย ได้รู้จักกับโปรดิเวเซอร์รายการโทรทัศน์ รายการเจาะใจ อย่างเช่น พี่เช็ด สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ก็เริ่มทำงานเรื่องสื่อประกอบกับงานด้านการศึกษาจัดทำค่ายเด็กและเยาวชน และเริ่มขยายไปยังงานด้านสิ่งแวดล้อมหลายต่อหลายงาน เช่นค่ายเยาวชนที่เน้นการค้นหาตัวเอง อย่างเช่นค่ายเยาวชน “ตามล่าหาให้เจอ” คือตามหาตัวตน ตามหาภายในตัวเอง

“เราจะพูดกับเด็กถึงความต้องการและการเป็นตัวของตัวเอง เพราะเด็กจะตามล่า ไขว่คว้าหาของจากภายนอก เราอยากให้เด็กรู้จักค้นหาตัวตนจากภายใน เขาจะได้เข้มแข็ง ไม่เป็นเหยื่อของเรื่องภายนอก อย่างเช่นการติดยา ดัดพันนั้น ถ้าเขารู้จักตัวเอง เขาก็จะรู้ว่าเขาต้องทำอะไร อย่างไร”

จอมทำงานด้านสังคมตั้งแต่ยังศึกษาจนกระทั่งเรียนจบ จอมมักเป็นคนเลือกประเด็นในการทำงาน และเข้าไปมีส่วนร่วมทำงานอย่างเต็มที่ ทั้งในส่วนของ การแลกเปลี่ยน การคิดค้นกระบวนการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้จอมรู้สึกมีอิสระในการทำประโยชน์ให้กับสังคม เมื่อเรียนจบแล้วจึงเริ่มต้นทำงานกับมูลนิธิธรรมดีเพื่อประชาธิปไตย (ครป.) งานหลักคือการรณรงค์ความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยแก่สังคม ซึ่งเธอได้เข้าร่วมผลักดันเรียกร้องให้มีการสร้าง “อนุสรณ์สถาน 14 ตุลา” เพื่อเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยแก่คนรุ่นหลัง และที่นี่ทำให้จอมได้ริเริ่มงานของตัวเองอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการผลักดันงานในเชิงรณรงค์ จัดกิจกรรมให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในขณะนั้นคือ กิจกรรม “ต้นกล้าประชาธิปไตย” โดยได้เชิญนักคิด นักเขียน ศิลปิน ต่างๆมาร่วมงานสัมมนาจัดกิจกรรมด้วย

“ต้นกล้าประชาธิปไตย ให้การเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตยกับเยาวชน ตอนนั้นชักชวนอาสาสมัครจากองค์กรต่างๆมาช่วยงานด้วย ในขบวนการของการทำงานอาสาสมัคร ก็ได้เจอกับโลวี ตอนนั้นมาเล่นละครดนตรี ในนามกลุ่มใบไผ่บวบ เพื่อนที่ทำงานอยู่ที่มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (กชส.) ชักชวนมา หลังจากนั้น พอเราทำกิจกรรมก็จะชวนน้องๆอาสาสมัครเหล่านี้มาร่วมงานด้วยตลอด”

การที่จอมได้รู้จักผู้คนที่หลากหลาย กิจกรรมที่จอมคิดและสร้าง-สรรค์ขึ้นมาจึงมีความหลากหลายขึ้น ด้วยการจัดแนวร่วมศิลปินต่างๆ จัดกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี ละครเวที งานจัดอบรม สัมมนา จนกระทั่งเธอลาออกจากองค์กรมาทำงานอิสระของตนเอง ร่วมทำงานด้านสังคมกับหน่วยงานหลายๆหน่วยงาน โดยเฉพาะงานด้านการศึกษา งานเด็กและเยาวชน ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (กชส.)

และในช่วงเวลานั้นก็ได้เข้าร่วมงานกับบริษัทเพลงเพื่อชีวิต บริษัทเรไรเร็คคอร์ด ในหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมด้านประชาสัมพันธ์ ที่นี่จอมได้รู้จักและสนิทสนมกับ “น้ำต้อม” กิตติพงศ์ ชันธกาญจน์ แห่งวงสองวัย ทำให้จอมเริ่มทำงานเพลงเพื่อเด็กอย่างที่เธอสนใจ อีกทั้งได้ชักชวนเพื่อนศิลปินอีกหลายคนร่วมด้วย และมีผลงานเพลงของศิลปินเด็ก “ปุน้อยค่อยเดิน” ออกมาในช่วงเวลานั้น

การทำกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชนรวมไปถึงเรื่องของคนตรี และกระบวนการการทำละครเวทีต่างๆ ทำให้จอมตระหนักว่า งานด้านการศึกษาที่เธอสนใจและทำมาตลอดนั้นกำลังเริ่มต้นทิศทางใหม่ๆอีกครั้ง เพราะเธอเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการศึกษาของเด็ก นั่นก็คือ ตัวครูผู้สอนเด็กๆ ทั้งในเรื่องของวิธีการสอนของครู และวิธีคิดต่อการทำงานของครู และตลอดช่วงเวลาที่ได้ร่วมงานกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม ได้รู้จักกับครูนักพัฒนาที่ทำงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ทำให้เธอรู้สึกว่าได้มีเพียงเธอเท่านั้นที่อยากจะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น เพียงแต่เธอต้องค้นหาเครื่องมือดีๆสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันของคนทุกกลุ่ม ทุกวัย

ทั้งในเรื่องของการจัดกระบวนการและการสร้างเครื่องมือนี้เองที่ทำให้จอมค้นคว้าอย่างจริงจังในเรื่องของสื่อ ดนตรี และประเด็นที่จะเข้าถึงครูและเด็กให้ได้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในเรื่องของการศึกษาตลอดชีวิต และเป็นการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม เพื่อสร้างสังคมที่ดีที่น่าอยู่ร่วมกัน

เรียนรู้จากงาน

“อะ อี อู เอะ โอะ”

“เฮ้! ทุกคน ส่งเสียงพร้อมกันอีกครั้ง” เสียงตะโกนของผู้ฝึกสอนการทำละครเวทีให้กับทีมทำละครณรงค์เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน ดังขึ้นเป็นระยะ เป็นการฝึกให้ทุกคนออกเสียงจากช่องท้อง สอนจังหวะการหายใจ การออกเสียง การทอดเสียง การเว้นจังหวะการพูด และการแสดงสีหน้า ท่าทาง ให้สมบทบาทของตัวละครที่ตัวเองได้รับบทนั้นๆ

โส่วได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีมจัดทำละครเวทีรณรงค์ครั้งนี้ด้วย ซึ่งครั้งนี้ต่างจากการทำงานอาสาสมัครให้กับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากเธอต้องผ่านการคัดเลือกเข้ามาเพื่อเป็นหนึ่งในทีมที่ต้องแสดงละครณรงค์ให้กับโครงการเยาวชนอนุรักษ์พลังงาน ของกระทรวงพลังงาน ซึ่งเป็นโครงการรณรงค์ที่ทำต่อเนื่องติดต่อกันมาหลายปี แต่ปีนี้

ได้มีการปรับรูปแบบเพิ่มเติม โดยการใช้ละครเวทีเป็นสื่อ

โสว์และเพื่อนๆกว่า 30 คน ตระเวนไปแสดงตามโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศเป็นเวลาหลายเดือน เล่นละครถึง 200 รอบ และการเตรียมตัวฝึกซ้อมเกือบ 3 เดือน ถึงแม้ว่าการเล่นละครเวทีจะไม่ใช่อะไรใหม่สำหรับเธอ และเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะหลายด้านผสมผสานกัน โสว์รู้สึกว่าการแสดงละครเวทีทำให้วิญญาณส่วนหนึ่งในร่างกายเธอที่ซุกซ่อนอยู่ได้ถูกปลุก เพราะว่าละครเวทีเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่เธอสนใจมานาน เมื่อได้มีส่วนร่วม เธอจึงพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างเต็มที่ และโอกาสที่จะฝึกซ้อมอย่างจริงจัง กับผู้ฝึกสอนจาก “กลุ่มพระจันทร์เสี้ยวการละคร” ยิ่งทำให้เธอกระตือรือร้นและพยายามเก็บเกี่ยวให้ได้มากที่สุด

โครงการรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน หรือที่เรียกกันสั้นๆว่า พลังงานหารสอง ในครั้งนั้นมีการดำเนินการใน 2 ส่วน คือ การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนอนุรักษ์พลังงาน และการจัดกิจกรรมละครเวทีรณรงค์เรื่องพลังงานหารสอง ซึ่งในส่วนของละครเวทีนั้น มี “จอม” เป็นหัวหน้า

โครงการ โดยร่วมกับเพื่อนๆคิดกิจกรรมกันขึ้นมา หลังจากนั้นก็ชักชวนโสว์และเพื่อนๆในกลุ่มไปบับกมาร่วมด้วย และเป็นครั้งแรกที่โสว์และจอมได้ร่วมงานกันอย่างจริงจัง เป็นระยะเวลาเกือบ 1 ปี

“ช่วงที่จอมทำงานที่ค่ายเพลง ได้ทำเพลงเด็ก แล้วก็ขยายผลไปทำงานกับกลุ่มครู ร่วมกับ กชส. (มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม) จัดทำค่ายในพื้นที่ที่มีมูลนิธิทำงานหลายครั้ง มีจังหวะเวลาช่วงหนึ่ง ทำร้านอาหารที่ซอยราชครู ตรงนั้นเราเห็นว่าพื้นที่ที่จะได้ทำกิจกรรมด้านเด็กงานเพลงเด็ก แล้วก็เป็นที่พบปะผู้คน ทั้งเพื่อนฝูงนักกิจกรรม เพื่อนๆน้องๆ อาสาสมัคร ศิลปิน นักคิด นักเขียนต่างๆ ก็ทำกิจกรรมควบคู่กันไป แล้วก็มาคิดงานกับเพื่อนๆ เรื่องการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์พลังงาน จอมก็เคยจัดละครเวทีมาหลายครั้ง ก็คิดว่าอยากจะทำงานด้านละครเวทีเป็นงานเชิงรณรงค์ กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กเล็ก เราคิดว่า สื่อละครเวทีนี้แหละที่เข้าถึงเด็กได้ เพราะมันมีบทบาทสมมุติที่จะทำให้เด็กเข้าใจได้ง่าย มีส่วนร่วมได้ มีความรู้สึกไปกับเรื่องราวของละครได้

“ชวนโสว์มาคุยงานด้วย มาประชุม ก็มาเป็นทีมทำงานกัน เรา ก็ให้อบรมละครจากกลุ่มพระจันทร์เสี้ยวการละครก่อน แล้วก็มาคัดเลือกว่าใครเหมาะกับเด็กระดับไหน มีกลุ่มทำละครรณรงค์ให้กับเด็กๆ มีกลุ่มเด็กชั้นอนุบาล กลุ่มเด็ก ป.1 - ป.3 และกลุ่ม ป.4 - ป.6 จอมก็รับผิดชอบ ป.1 - ป.3 เป็นหลัก ตอนนั้นคิดว่า ทำยังไงให้ละครที่เราทำเป็นแบบ inter active คือเด็กได้มีส่วนร่วมด้วย คิดพล็อตเรื่องว่า เด็กได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของละคร”

จอมเล่าให้ฟังในส่วนของหลักการ โดยมีโสว์ช่วยเสริมในรายละเอียด “ตอนนั้นเราได้อยู่ในกลุ่มของพี่จอม ช่วงกลุ่ม ป.1 - ป.3 เด็กวัยนี้เป็นเด็กที่สนุกกับการเรียนรู้มาก อย่างเด็กอนุบาลเราก็ทำเรื่องราว

ให้สติสูงนาร์กๆ ส่วนเด็ก ป.4 - ป.6 ก็จะเป็นละครผสมกับเกม แต่
โจทย์ของกลุ่มเรายากที่สุด ไม่ใช่การเล่นละครเสร็จแล้วจบกันไป แต่เด็ก
มีส่วนร่วมระหว่างที่เล่นไปด้วย อย่างถ้าเด็กเลือกเข้าข้างตัวละครตัวหนึ่ง
ก็จะเกิดผลอย่างหนึ่ง ถ้าเลือกอีกตัว ก็เกิดผลอีกอย่าง คนเล่นต้องเล่น
ให้ถึงบทบาท เพราะว่าจะมีผลกับการเลือกของเด็ก เด็กจะเลือกตัวที่ดี
หรือตัวที่ไม่ดี ถ้าเลือกตัวที่ดี ก็จะช่วยเก็บพลังงานไว้ได้ ตอนนั้นทั้งสนุก
ทั้งเหนื่อย ต้องทำอะไรทุกอย่าง ออกแบบเสื้อผ้า อุปกรณ์ในการใช้เล่น
ละคร ทำฉาก แล้วต้องเป็นวัสดุที่เคลื่อนย้ายได้ง่าย ในทีมก็ต้องทำเรื่อง
การจัดการกันเอง เป็นการอยู่ร่วมกันของทีม ตรงนี้ทำให้ความเป็นทีม
ชัดเจนขึ้นด้วยสำหรับคนทำงาน"

จอมเล่าในส่วนนี้ต่อว่า

"เราให้มีการสรุปงานกันทุกครั้ง คือ ไม่ใช่แค่การสรุปการทำงาน
แต่เป็นการพูดคุยกันถึงการอยู่ร่วมกันของทีมงานด้วย ทุกคนหนัก ทุกคน
เหนื่อย แต่ก็ต้องทำให้ตัวเองสดใส เป็นคนใหม่ทุกวัน เจอเด็กกลุ่มใหม่ๆ
คนทำงานก็ต้องรู้สึกใหม่ๆด้วย นอกจากการพัฒนาทักษะในแง่ของการทำ
ละครแล้ว คนทำงานทุกคนต้องพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น
การปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การจัดการเรื่องงาน การแบ่งงาน ความรับผิดชอบ
หลายๆอย่าง เหมือนเป็นการสอนการใช้ชีวิตไปด้วย"

ไสว์เพิ่มเติมในเรื่องของทีมงานว่า

"ช่วยกันจัดการปัญหา ส่วนของงานก็มีการปรับเปลี่ยนบทบาท
ไปเรื่อยๆ ทดลองเล่นกันเองแล้วก็วิพากษ์วิจารณ์กัน ตอนที่เล่นกับเด็ก
พวกเราก็ต้องแก้ปัญหาได้ด้วย ตอนนั้นทุกคนเหนื่อย ต้องคุยกับทีมงาน
ทั้ง 3 ระดับ สรุปงาน กว่าจะเสร็จ พวกนักแสดงนี่ยิ่งเหนื่อย บางคน
ตอนแรกนี่กว่าเหมือนนักแสดงในทีวี แต่มันไม่ใช่ เราเป็นนักแสดงที่ต้อง

เป็นแรงงานไปในตัว ยกของขึ้นรถลงรถ จัดฉากเอง แต่งตัวเอง ซ่อม-
แซมเสื้อผ้า ทำอุปกรณ์เอง คิดบท แต่งเพลง ได้ทักษะทุกอย่างเลย"

การทำงานครั้งนั้น ทำให้ทั้งไสว์และจอมต่างก็มองเห็นศักยภาพ
ของกันและกัน ขณะที่จอมพูดถึงไสว์ว่า

"เห็นไสว์ตอนเล่นละคร แล้วคิดว่าน้องคนนี้เป็นคนที่มีพลังมาก
มีความสุขขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์"

ถึงแม้ไสว์จะดูภายนอกเป็นคนเงียบขรึม แต่เมื่อเธอได้ไปยืนอยู่
บนเวทีหรือทำสนทนาการกับเด็กๆ เธอก็ปล่อยพลังที่มีอยู่ออกมาอย่าง
เต็มที่ ทำให้เด็กๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับเธอประทับใจอยู่เสมอ จนเพื่อน
ร่วมทีมเอ่ยชมเป็นเสียงเดียวกัน

สำหรับไสว์นั้น เธอเคยได้ยินเพื่อนๆ ที่เคยร่วมงานกับจอมมา
เล่าให้ฟังว่า "ที่จอมเป็นคนเก่งและเป็นคนที่มีความตั้งใจ ทำให้รู้สึกอยากทำงาน
ด้วย" และเมื่อไสว์มีโอกาสได้ร่วมงานกับจอม ได้เห็นวิธีการทำงานกับคน
หมู่มากที่แตกต่างหลากหลายกัน ในขณะที่หลายคนหมดกำลังใจ เหนื่อย-

หน่วย ท้อแท้ โสรัวกลับไม่เห็นความเหนื่อยและท้อแท้ในตัวจอมเลย อีกทั้งยังเป็นคนคอยพูดคุยให้กำลังใจ ปลุกปลอบ และกระตุ้นให้น้องๆ มีพลังขึ้นมาอีกครั้งได้เสมอ โสรัวจึงรู้สึกเห็นด้วยกับคำกล่าวของเพื่อนที่เคยพูดถึงจอม และความชื่นชมดังกล่าวทำให้เธออยากร่วมงานกับจอม

หลังจากจบงานการทำละครเวทีที่โรงละครหลังงานอาหารสอง โสรัวและจอมได้ร่วมงานกันอีกเรื่อยๆ

ทั้งสองเล่าถึงเรื่องราวประทับใจในการจัดรายการวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับรายการเด็กและเยาวชน

“ปลาน้อยสีดำถูกกำพร้าผู้กล้าหาญเฉลียวฉลาดที่นำพาเพื่อนปลาสีแดงตัวอื่นๆให้รอดพ้นจากปลาตัวใหญ่ดุร้ายและหิวโหย...” โสรัวเล่าถึงนิทานเรื่องสวิมมี ซึ่งมาจากหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก เขียนโดย ลีโอ ลีโอนี่ รวมไปถึงนิทานภาพอีกหลายเรื่องที่จอม โสรัว และเพื่อนๆ จำนวนหนึ่งได้ดัดแปลงเป็นบทเล่าเรื่องของนิทาน เพื่อเล่าในรายการวิทยุเป็นการ

เขียนนิทานเพื่อนำเสนอให้แปลกใหม่ น่าสนใจ คนฟังชอบและมีความสุข ตอนนั้นเองที่คำว่า “ยิ้มละไม” ถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ เป็นนิทานยิ้มละไม แต่รายการวิทยุเกี่ยวกับนิทานเด็กก็ใช้เวลาให้ทำไม่ได้ไม่นาน เพราะกรมประชาสัมพันธ์ปรับผังรายการ ทำให้ต้องยกเลิกรายการดังกล่าวไปท่ามกลางความเสียดายของเธอทั้งสองคน

ในช่วงนั้นจอมจึงเสนอแผนงานโครงการยิ้มละไม ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (กชส.) ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และชักชวนโสรัวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการด้วย ในตอนนั้นจอมและโสรัวเสนอเป็นโครงการขนาดใหญ่ โดยมีดนตรียิ้มละไมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่ต้องการจะทำ

โดยพื้นที่เป้าหมายที่จะทำงานนั้น เป็นการทำงานต่อเนื่องในพื้นที่ที่จอมเคยทำงานร่วมกับมูลนิธิมาก่อน หวังจะให้โครงการไปเสริมความเข้มแข็งและขยายแนวคิดออกไป เป็นงานการพัฒนาด้านการศึกษาในระยะยาว และใช้เครื่องมือในการทำงานหลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมค่าย การฝึกอบรม ดนตรี ละคร งานรณรงค์ พร้อมกับการพัฒนาอาสาสมัคร แต่เนื่องจากเป็นโครงการขนาดใหญ่มาก จึงได้รับการพิจารณาให้มีการปรับโครงการ เมื่อระยะเวลาในการเริ่มต้นโครงการต้องเลื่อนออกไป จอมซึ่งได้วางแผนที่จะหยุดพักสักระยะหนึ่งก่อนที่จะกลับมาเริ่มต้นคิดอะไรใหม่ๆ และทุ่มเทพลังในการทำงานต่อไป

จอมจึงเลือกเวลาช่วงนี้ออกเดินทางท่องเที่ยวไปประเทศต่างๆ เพื่อหาประสบการณ์ให้ชีวิต ตามแผนที่เธอได้เคยตั้งไว้ก่อนหน้านี้ พร้อมกันนั้นก็คิดเรื่องงานโดยเฉพาะงานด้านการศึกษาเด็กและเยาวชนที่เธอสนใจ เชื่อมโยงกับสิ่งที่เธอมีประสบการณ์ทั้งเรื่องของเพลงเด็ก ดนตรี งานละคร

ส่วนโสว์ หลังจากเรียนจบแล้ว เธอก็ทำงานอาสาสมัครมาตลอด และทำกิจกรรมกับโครงการอย่างเช่น ละครเวทีรณรงค์พลังงานหารสอง ซึ่งแต่ละงานที่เธอเข้าไปช่วยเข้าไปทำก็มีค่าตอบแทนบ้าง ไม่มีบ้าง และเมื่อรู้สึกว่าตัวเองโตพอที่จะดูแลตัวเองได้ ก็ไม่อยากจะรบกวนเงินจากพ่อและแม่มากนัก ถึงแม้จะรู้ว่าพ่อแม่ต่างก็คาดหวังให้เธอทำงานตามบริษัทหรือรับราชการเหมือนลูกบ้านอื่น

การที่ได้มีส่วนร่วมในการกระบวนการคิดงาน เสนอแผนงานของโครงการยิ้มละไม และการได้ร่วมทำงานกับจอมมาระยะหนึ่ง ทั้งการจัดกิจกรรมด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัว กิจกรรมรณรงค์ให้กับกรีนพีซ (กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย) การทำค่ายให้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ทำให้โสว์รู้สึกว่า งานตรงจุดนี้น่าจะเหมาะกับตัวเอง เป็นสิ่งที่ตัวเองอยากทำ แต่เมื่อโครงการยิ้มละไมเลื่อนการพิจารณาและต้องปรับเสนอแผนงานออกไป เธอก็มุ่งมั่นพัฒนาตัวเองเพิ่มเติมขึ้น นั่นคือการฝึกฝนทักษะทางด้านดนตรี โดยเฉพาะการตีกลอง แต่ในระหว่างนั้นโสว์ก็ต้องพิสูจน์ตัวเองต่อครอบครัวว่าดูแลตัวเองได้ และทำงานที่ตัวเองสนใจด้วย จึงตัดสินใจร่วมโครงการเยาวชนสร้างสื่อสะอาด ซึ่งเป็นโครงการอบรมและรณรงค์เรื่องของคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)

“เยาวชนสร้างสื่อสะอาด เป็นการทำงานครั้งแรกที่รับเป็นเงินเดือน ก่อนหน้านี้อาศัยค่าตอบแทนเป็นครั้งๆไปตลอด ถึงเราจะไม่ได้เรียนมาด้านการทำสื่อ แต่เราก็ได้เรียนรู้ด้านเนื้อหามากขึ้นจากพี่ๆที่มาร่วมงานด้วย และจากวิทยากรที่เชิญมาร่วม อย่างพี่เก๋ (สุกัญญา กลางณรงค์) เกี่ยวกับเรื่องมาตรา 40 เรื่องการปฏิรูปสื่อ พี่ไข่ (ฉัตรชัย เชื้อ-

รามัญ) จากขบวนการตาสับปะรด ได้ทำงานตำแหน่งประสานงาน ก็เลยได้ลงพื้นที่ไปเจอกลุ่มคนทำงานเยาวชนในพื้นที่จังหวัดต่างๆ หลายพื้นที่ ได้เห็นการทำงานจริงๆของแต่ละกลุ่ม เป็นการเรียนรู้คน และเรียนรู้ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน”

การทำงานครั้งนั้น โสว์มีบทบาทมากขึ้นเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) จัดเวทีฝึกอบรมเยาวชนสร้างสื่อมือ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เคยทำสื่อมาบ้างแล้ว ได้ความรู้และความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตสื่อในมิติต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอของคนทำสื่อ

เมื่อโครงการเยาวชนสร้างสื่อสะอาดสิ้นสุดลง โสว์ก็ยังคงทำงานอาสาสมัครอย่างสม่ำเสมอ ทุกอย่างที่ได้เก็บเกี่ยวไว้ก็เพื่อให้ตัวเองได้เติบโตขึ้นในฐานะของคนทำงานทางสังคมคนหนึ่ง ที่อยากเห็นเด็กและเยาวชนมีความคิด ความฝัน และมีจิตอาสา อยากจะช่วยเหลือผู้อื่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี อีกทั้งรู้จักใช้ชีวิต รักษาสิ่งแวดล้อม และทำประโยชน์ให้กับสังคมเท่าที่จะทำได้ ☺

จุดประกายความคิด จากขยะรีไซเคิล

ถึงขยะหน้าบ้านที่เรามักเห็นจนชินตา วางเรียงรายอยู่ในชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลกกำลังเป็นเป้าหมายที่จอมและโสรั พร้อมเพื่อนร่วมทีมจำนวนหนึ่งเข้าไปค้นคว้า วิจัย และลงมือคัดแยกขยะ เพื่อดูว่าการจัดการขยะที่ชุมชนทำสำเร็จนั้นเป็นอย่างไร และสถิติที่ขยะลดลงได้ครั้งหนึ่งนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยการทำงานวิจัยครั้งนี้เป็นการทำงานวิจัยร่วมกับ Mr. Guy Perlman นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย Guelph ประเทศแคนาดา โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก CIDA ในหัวข้อ “ปัจจัยสำคัญในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน” ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะระหว่างเทศบาลกับชุมชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก

“งานวิจัยที่ทำ เราเลือกชุมชนที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้ว เพื่อ

ดูว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการขยะ ปัจจัยก็
อย่างเช่น การสื่อสาร การจัดการ ผู้นำ เราดูว่าชุมชนทำธนาคารขยะ
ได้อย่างไร ชุมชนและเทศบาลมีส่วนร่วมกันอย่างไรบ้าง ที่สนใจเรื่องนี้
เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของเมืองส่งผลต่อปริมาณ
ในการบริโภคที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาขยะเป็นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิด
ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีผลต่อสุขภาพอนามัย ปริมาณอากาศของเสียและ
สารอันตราย รวมไปถึงสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน และอากาศ
ส่งผลต่อการเสี่ยงเป็นโรคต่างๆมากมาย ขยะจึงเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่
ชุมชนต้องจัดการและแก้ไข”

จอมสรุปการทำงานวิจัยครั้งนี้ให้ฟัง โดยโสว์เล่าในรายละเอียดว่า
“เราลงไปคุยขยะ แยกขยะกันจริงๆเลย ไปดูตามถังขยะว่าเขา
มีการแยกขยะจริงไหม อย่างในหนึ่งอาทิตย์จะมีรถมาเก็บขยะไปหนึ่งครั้ง
ก่อนรถจะมาเก็บ เราไปดูก่อนว่า มีการแยกขยะจริงๆหรือเปล่า และ
การแยกแต่ละประเภทแยกถูกหรือเปล่านั้น มีขยะรีไซเคิลใหม่ ขยะเปียกที่เขา

บอกว่าเอาไปทำปุ๋ย เอาไปทำจริงไหม คล้ายๆตรวจสอบไปด้วย แต่ก็ดู
ความสำเร็จเขาไปด้วย เมื่อก่อนเราเคยคิดว่าเข้าไปทำงานชมรมจะต้อง
มาคอยเก็บขยะหรือเปล่า คือเราไม่ชอบ แต่มาทำงานวิจัยนี้ ไม่ใช่แค่
เก็บแล้ว เราจมอยู่กับกองขยะเลย อยู่กับขยะแทบจะตลอดเวลา” โสว์
เล่าด้วยน้ำเสียงสนุกสนาน

งานวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การลงไปศึกษาพื้นที่หรือชุมชนที่สามารถ
แยกขยะประเภทต่างๆได้เป็นผลสำเร็จและสามารถทำได้จริงอย่างต่อเนื่อง
เป็นชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จระดับหนึ่งในการปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมมารีโภคเพื่อลดปริมาณขยะ

นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับการรีไซเคิล ซึ่งเป็นวิธีหนึ่ง
ที่สามารถลดปริมาณขยะดังกล่าวลงได้ โดยการนำวัสดุที่ยังสามารถนำกลับ
มาใช้ใหม่ได้มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่างๆ เช่น การนำเศษแก้วไปหลอม
เพื่อผลิตเป็นขวดแก้ว หรือนำเศษกระดาษไปตีเป็นเยื่อกระดาษนำมาผลิต
เป็นกระดาษใหม่

การแปรรูปของใช้แล้วเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่มีกระบวนการ คือ
การเก็บรวบรวม การแยกประเภทวัสดุแต่ละชนิดออกจากกัน การผลิต
หรือปรับปรุง และการนำมาใช้ประโยชน์ในขั้นตอนการผลิตหรือปรับปรุง
โดยวัสดุต่างชนิดกันจะมีกรรมวิธีในการผลิตแตกต่างกัน เช่น ขวดแก้ว
ที่ต่างสี พลาสติกที่ต่างชนิด หรือกระดาษที่เนื้อกระดาษและสีที่แตกต่าง
กัน จึงต้องแยกแต่ละประเภทออกจากกันก่อน

การคัดแยกขยะนั้น ต้องดูว่านอกจากจะนำกระดาษกลับไปทำ
เยื่อกระดาษใหม่แล้ว ขวดน้ำพลาสติก กระป๋องน้ำอัดลม นอกจากจะ
ทำไปขายแล้ว จะนำไปใช้ประโยชน์อื่นใดได้อีกบ้าง

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานวิจัยครั้งนี้ จุดประกายความคิดให้

กับจอมและโส่วเริ่มลงลึกกับกิจกรรมที่เคยได้ริเริ่มคิดไว้ในโครงการยิ้มละไม โดยนำแนวคิดเรื่องการรีไซเคิล มาผสมผสานกับความสนใจทางด้านดนตรี ศิลปะ และกระบวนการค้าขาย การฝึกอบรมเข้าด้วยกัน โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการลดการบริโภค และการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยกันคิดค้นนั้น เน้นไปที่การนำเสนอสาระสำคัญของเรื่องราวดังกล่าว มาทำให้เกิดความสนุกสนาน และเป็นงานที่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์

โส่วและจอมช่วยกันคิดแยกขยะแต่ละประเภท และแยกย่อยของแต่ละอย่างออกจากกัน เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ ก็นำไปทำน้ำหมัก จุลินทรีย์ หรือน้ำหมักชีวภาพ ใช้สำหรับรดให้กับพืชผัก และต้นไม้รอบๆสำนักงานที่ปลูกไว้ จำพวกขวดแก้ว ขวดพลาสติก ฝาขวด กระป๋อง ท่อพีวีซี หรือวัสดุอื่นๆก็แยกกันอย่างชัดเจน เพื่อจะได้นำวัสดุเหล่านี้ มาใช้สำหรับรีไซเคิล และดัดแปลงเป็นวัสดุอุปกรณ์ใหม่ๆ สำหรับใช้ในการทำกิจกรรม และเป็นวัสดุที่ใช้สำหรับฝึกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทดลอง ออกแบบสร้างสรรค์เป็นของตัวเอง และนำความรู้ในการเหล่านี้ไปทำของใช้ในชีวิตประจำวันหรือบอกต่อให้คนอื่น ๆ ที่สนใจได้

ดนตรีจากขยะ ศิลปะจากสิ่งใกล้ตัว

แสงแดดสดใสท่ามกลางความร่มรื่นของแมกไม้ที่เขียวขจีของวันหยุด กลางสวนลุมพินี กรุงเทพฯ มีครอบครัวหลายครอบครัวพาเด็ก ๆ มาร่วมทำกิจกรรม “ดนตรียิ้มละไม”

เมื่อเดินมาถึงจุดนัดหมาย พ่อ แม่ ลูก ก็ได้รับการทักทายอย่างเป็นกันเองจากอาสาสมัครของกลุ่มโลกทัศน์สโมสร ผู้จัดกิจกรรมดนตรียิ้มละไม ฉบับครอบครัวในครั้งนี้ และเชิญชวนให้ทุกคนลงเขย่าเครื่องดนตรีที่ทำจากขยะ เช่น กระป๋อง ขวดน้ำต่างๆ แล้วจะแนะนำให้ทุกคนร่วมสนุกกับการสร้างเครื่องดนตรีขึ้นเดียวในโลกของตนเอง โดยการวาดภาพระบายสีไปบนกระป๋องน้ำอัดลม ขวดน้ำดื่ม ขวดนม และเมื่อระบายสีเสร็จเรียบร้อย จึงนำเมล็ดพืช ทวาย หรือกรวดก้อนเล็กๆ ใส่ลงไป แล้วปิดให้เรียบร้อย ทุกคนก็จะมีเครื่องดนตรีของตนเอง ที่

พร้อมจะร่วมวงกับเพื่อน ๆ และครอบครัวอื่นๆที่เข้าร่วมกิจกรรม

“เราเริ่มจัดกิจกรรมดนตรียัมละไม ฉบับครอบครัว ในปี 2546 โดยใช้สถานที่คือสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ ชักชวนครอบครัวและคนทั่วไป เข้ามาร่วมทำกิจกรรม จัดไปทั้งหมด 10 ครั้ง แต่ทุกครั้งมีผู้เข้าร่วม ประมาณ 40 คน เราให้แต่ละครอบครัวถือขยะติดไม้ติดมือมาด้วย เช่น กระป๋อง ขวดน้ำ แล้วเราก็แนะนำการจัดการขยะด้วยวิธีการประดิษฐ์ เครื่องดนตรีอย่างง่าย ๆ เช่น เซตเกอร์ ซึ่งเป็นเครื่องเขย่าให้จังหวะ”

จอมเล่าถึงการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมครั้งแรก นอกเหนือไปจากการนำเครื่องดนตรีเข้าไปร่วมกับการทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ เช่น สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย องค์กรกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย และเพื่อน ๆ ศิลปินที่ชักชวนให้ไปร่วมในการแสดงต่างๆ

“เราสนใจดนตรีกันอยู่แล้ว ตอนแรกไม่ได้คิดเป็นโครงการอะไร แต่พอเรียนรู้จังหวะกลอง ศึกษากลองแอฟริกัน ดนตรีชนเผ่า ดนตรีพื้นเมืองต่างๆ เรียนรู้เรื่องจังหวะ ก็เลยรู้สึกว่า คงเป็นการง่ายขึ้น ถ้า

เราเอาเรื่องของจังหวะมาดึงความสนใจให้เด็กได้เรียนรู้ อีกอย่างในเรื่องของดนตรีนั้น มักเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เครื่องดนตรีต่างๆก็แพง แต่เด็กส่วนใหญ่ชอบเสียงดนตรี อยากเล่นดนตรี ตรงนี้เองที่ทำให้เราคิดว่าทำยังไงให้เรื่องเหล่านี้ใกล้ตัวเด็ก เด็กในชนบทก็สามารถทำเครื่องดนตรีจากธรรมชาติรอบตัว เด็กในเมืองก็มีวัสดุเหลือใช้ กระป๋อง ขวดน้ำ ก็นำมาดัดแปลงให้เป็นเครื่องดนตรีได้ เป็นของใกล้ตัว”

จอมพูดถึงความสนใจในดนตรีชนเผ่าและดนตรีพื้นเมือง จึงไปฝึกติดต่อกับเพื่อนฝรั่งคนหนึ่ง เมื่อเธอมาศึกษาจึงรู้สึกว่าเป็นดนตรีชนเผ่า ดนตรีพื้นเมืองนั้นใกล้ชิดกับธรรมชาติ เครื่องดนตรีประกอบจังหวะอย่างกลองจะง่ายสำหรับการดึงเด็กเข้ามาเรียนรู้ดนตรีผสมผสานกับการเข้าใจประเด็นสิ่งแวดล้อม

“พอมาดูงานที่เป็นงานชนเผ่ามากขึ้น เรา รู้สึกว่าเป็นแนวดนตรีดั้งเดิมที่ใกล้ชิดธรรมชาติ เช่น ชนเผ่าอะบอริจิน ชนเผ่าอินเดียนแดง ซึ่งใช้ดนตรีเชื่อมโยงกันพิธีกรรม เมื่อเราเริ่มเข้าใจมากขึ้นสิ่งที่จำเป็นตามมาก็คือ ต้องมีทักษะ เราจึงพยายามพัฒนาทักษะ ศึกษา เรียนรู้ให้เข้าใจองแท้

“จอมคิดว่าต้องเอามาประยุกต์ใช้นะ เรามีความเชื่อว่างานเหล่านี้มันสามารถถ่ายทอดกันได้ พอเราอยู่กับมันเยอะมันก็เป็นไปเองโดยธรรมชาติ การสัมผัสกับดนตรีหรือจากการฟังดนตรีมันทำให้เสียงของดนตรีเข้าไปอยู่ในตัวเราและกลายเป็นตัวของตัวเรา”

โสรว์เพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับดนตรีว่า

“เวลาเราเล่นกลอง เราก็รู้สึกที่เราเล่นไม่เก่งนะ เราอาจจะไม่เหมือนศิลปินบางคนที่เขาเรียนมา เขาดีกลองได้เป๊ะๆตามที่เรียน แต่ตอนที่เล่นอาจจะไม่มีอารมณ์กับมัน แต่เวลาที่เรารับรู้ว่ามีอารมณ์ มี

ความรู้สึกและทำให้คนอื่นรู้สึกสนุกไปกับเราได้ ในส่วนของการพัฒนาทักษะเราก็ต้องฝึกฝนเพิ่มเติม”

จอมกับโสว์คิดว่าพวกเขาได้เรียนรู้ทักษะทางด้านดนตรีไปพร้อมกับเด็ก ๆ ทุกครั้งที่ทำกิจกรรม การไม่มีกรอบมาก่อนบางครั้งกลายเป็นข้อดีที่ทำให้ซึมซับการเรียนรู้ดนตรีได้อย่างเต็มที่

“การเรียนรู้โน้ต โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี โด ก็เป็นสิ่งจำเป็น เสียงพวกนี้มันจะมาจากธรรมชาติ เวลาที่เราสอนดนตรีให้เด็ก ๆ เราก็ไม่ได้เห็นว่าต้องร้องให้ถูกหรือให้เก่ง แต่เราเน้นให้เด็กทุกคนได้แสดงออก และให้เขารู้สึกว่าทุกคนเล่นดนตรีได้ บางคนตีอันนี้ไม่ได้ก็ไปให้จังหวะแทน แต่ให้รู้สึกว่าคุณคนทำได้

“if you can talk you can sing
if you can walk you can dance”

เป็นคำกล่าวที่พวกเขาหยิบยกขึ้นมาเพื่อตอกย้ำว่า อย่างลัวก็จะร้องเพลงหรือเล่นดนตรีไม่ได้ ทุกคนสามารถทำได้ เพราะทุกอย่างล้วนเกิดจากธรรมชาติเป็นผู้มอบให้ และเป็นสิ่งซึ่งอยู่ในตัวทุกคนอยู่แล้ว

“วงยิมละไมเป็นวงดนตรีที่ไม่มีใครเก่งดนตรี แต่รักในจังหวะ

ดนตรี ฟังและเรียนรู้จากจังหวะธรรมชาติ”

ดนตรีที่ผสมผสานระหว่างศิลปะ เกม กระบวนการตั้งคำถามกับสิ่งใกล้ตัว พวกเขาจะเริ่มจากสอนทักษะทางดนตรีอย่างง่ายให้เด็กก่อน เช่น การปรบมือ เมื่อเด็กปรบมือตามจังหวะได้แล้ว เราก็จะสร้างจังหวะใหม่ให้เขาปรบมือให้เข้ากันอีก จนกระทั่งจังหวะสอดคล้องกันไปเองอย่างเป็นธรรมชาติ จนบางคนรู้สึกแปลกใจที่ตัวเองสามารถเคาะจังหวะให้เข้ากับเพื่อนได้

“ความเป็นดนตรียิมละไมจึงเป็นการเรียนรู้ไปด้วยกัน จังหวะกลอง ก็เป็นจังหวะธรรมชาติ จังหวะของชีวิต จังหวะของดนตรี อย่างเด็กฟังตั้งแต่เสียงธรรมชาติจนเป็นเสียงชีวิต เสียงสัตว์ร้องจนเป็นเสียงชีวิต คนที่ทำอาหาร จนไปถึงรถยนต์ ถ้าไม่ชอบเสียงรถยนต์ เราก็จะต่อประเด็นได้ว่าทำไมถึงไม่ชอบ ถ้าให้อยู่ในที่แบบนั้นชอบไหม แล้วใครเป็นคนสร้างมันก็จะเชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องของจังหวะดนตรี แล้วเอามาทำดนตรีได้ แล้วก็สร้างดนตรีที่ไพเราะ” จอมกล่าวถึงการเชื่อมโยงดนตรีกับธรรมชาติเพื่อให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจ

ในส่วนของความคิดค้นเครื่องดนตรี ด้วยการนำวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นเครื่องดนตรีที่สวยงาม นำมาผนวกกับการณรงค์ปัญหาสิ่งแวดล้อมการทำงานกับเด็ก เยาวชน และครู รวมถึงการมีส่วนร่วมกับชุมชน จึงเป็นบททดสอบอันท้าทายของเธอทั้งสองคนกับการทำโครงการยิมละไม

“ตอนที่ที่จอมคิดว่าน่าจะเอาขยะมาทำเครื่องดนตรีได้ คิดว่ากระป๋องน่าจะดี พวกเราจึงลองดูว่าใส่อะไรเข้าไปมันจะมีเสียงเหมือนหรือต่างกันอย่างไร” โสว์กล่าวถึงการลองผิดลองถูกของการทำเครื่องดนตรีรีไซเคิล

โสว์คิดค้นและพัฒนาการใช้สีเพื่อตกแต่งขวดน้ำ กระป๋อง โดย

ใช้กระดาษเหลือใช้หน้าเดียวมาแปะก่อน แล้วจึงทาสี จากเดิมเห็นด้วยสีพลาสติก ต่อมาจึงคิดถึงสีผสมอาหารที่ไม่เป็นพิษ ต่อสิ่งแวดล้อม

“เราก็มีความสามารถในเรื่องของ ศิลปะอยู่บ้าง พี่จอมบอกให้ไปลองทำดูว่า ทำอย่างไรให้มันน่าสนใจ จึงนำกระป๋อง ขวดน้ำที่ใสเมล็ดพืชก่อนกรวดกลับไปบ้าน หาวิธีที่จะทำให้มันดูมีสีสัน ตอนแรกจะใช้ กระดาษขาวแปะ แต่มันก็เปลืองทรัพยากร”

โลว์เล่าถึงการทดลองของเธอก่อนที่จะเห็น

ดนตรีจะออกมาสวยงามและเสียงดังไฟเราอย่างที่เราเห็น เครื่องดนตรีแต่ละอย่างจึงผ่านการคิดค้น เทียบเคียงเสียง และ ทดลองใช้ โดยมีเพื่อนๆ พี่ๆ นักดนตรีหลายคนที่พักเธอคุ้นเคยช่วยกัน ลองเล่น ทดสอบ และร่วมกันบรรเลงเป็น “วงดนตรีไร้ขีด” ที่หลายคนเห็นเครื่องดนตรีแล้วต่างก็ต้องเพ่งมองด้วยความสนใจ

“เราเริ่มจัดกิจกรรมดนตรียามเย็น ฉบับครอบครัว ในปี 2546 โดยใช้สถานที่คือสวนสาธารณะในกรุงเทพฯ ชักชวนครอบครัวและคนทั่วไป เข้ามาร่วมทำกิจกรรม จัดไปทั้งหมด 10 ครั้ง แต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมประมาณ 40 คน เราให้แต่ละครอบครัวถือขยะติดไม้ติดมือมาด้วย เช่น กระป๋อง ขวดน้ำ แล้วเราก็จะแนะนำการจัดการขยะด้วยวิธีการประดิษฐ์เครื่องดนตรีอย่างง่าย ๆ เช่น เซลเกออร์ ซึ่งเป็นเครื่องเขย่าให้ จังหวะ”

จอมเล่าถึงการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมครั้งแรก นอกเหนือ

ไปจากการนำเครื่องดนตรีเข้าไปร่วมกับการทำงานร่วมกับองค์กรต่างๆ เช่นสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย องค์กรกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย และเพื่อนุติศิลปินที่ชักชวนให้ไปร่วมในการแสดงต่างๆ

“เราสนใจดนตรีกันอยู่แล้ว ตอนแรกไม่ได้คิดเป็นโครงการอะไร แต่พอเรียนรู้จังหวะกลอง ศึกษากลองแอฟริกัน ดนตรีชนเผ่า ดนตรีพื้นเมืองต่างๆ เรียนรู้เรื่องจังหวะ ก็เลยรู้สึกว่าจะเป็นการง่ายขึ้น ถ้าเราเอาเรื่องของจังหวะมาดึงความสนใจให้เด็กได้เรียนรู้ อีกอย่างในเรื่องของดนตรีนั้น มักเป็นเรื่องที่ไกลตัวเด็ก เครื่องดนตรีต่างๆก็แพง แต่เด็กส่วนใหญ่ชอบเสียงดนตรี อยากเล่นดนตรี ตรงนี้เองที่ทำให้เราคิดว่าทำยังไงให้เรื่องเหล่านี้ใกล้ตัวเด็ก เด็กในชนบทก็สามารถทำเครื่องดนตรีจากธรรมชาติรอบตัว เด็กในเมืองก็มีวัสดุเหลือใช้ กระป๋อง ขวดน้ำ ก็นำมาดัดแปลงให้เป็นเครื่องดนตรีได้ เป็นของใกล้ตัว”

จอมพูดถึงความสนใจในดนตรีชนเผ่าและดนตรีพื้นเมือง จึงไปฝึกติดต่อกับเพื่อนฝรั่งคนหนึ่ง เมื่อเธอมาศึกษาจึงรู้สึกว่าเป็นคนตรีชนเผ่า ดนตรีพื้นเมืองนั้นใกล้ชิดกับธรรมชาติ เครื่องดนตรีประกอบจังหวะอย่างกลองจะง่ายสำหรับการดึงเด็กเข้ามาเรียนรู้ดนตรีผสมผสานกับการเข้าใจประเด็นสิ่งแวดล้อม

“เรามีความคิดที่ว่า ธรรมชาติคือผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่ง ก่อกำเนิดฤดูกาล เมื่อทุกสรรพสิ่งนั้นเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะเป็นม น้า ผน ก้อนเมฆ แสงแดด ต้นไม้ เหล่านี้คือการบรรเลงเป็นจังหวะธรรมชาติ เมื่อมีจังหวะชีวิตที่สอดคล้องแล้ว เราและธรรมชาติจะอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน แต่หากเราแย่งชิงกอบโกยโดยลืมนึกถึงความสมดุล ใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปมากมายเพื่อการบริโภคในชีวิตประจำวัน พร้อมกับสร้างขยะของเสีย สารพิษตกค้าง เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม จังหวะธรรมชาติจะ

แปรเปลี่ยนไป สายน้ำที่เคยไหลอ่อนโยนกลายเป็นสายน้ำขุ่นโคลนบ้าคลั่ง
สายฝนโปรยปรายกลายเป็นน้ำท่วม ลมหนาวแห่งฤดูกาลกลายเป็นความ
หนาวเหน็บ แสงแดดอบอุ่นกลายเป็นรังสีอันตรายลมแล้งพัดปลิวไปไม้
ร่วงกลายเป็นคลื่นลมร้อน สายลมที่พลิ้วไหวกลายเป็นพายุโหมกระหน่ำ
ผืนน้ำที่สงบกลายเป็นคลื่นยักษ์ที่สาหัสซัดทำลาย หลายจังหวะของธรรมชาติ
อาจจะหนักหน่วงและรุนแรง แต่เสียงเหล่านี้เป็นจังหวะ เป็นเสียงที่เกิดขึ้น
จากธรรมชาติ” ๑

ชวนการยิ้มละไม

ยามบ่ายบริเวณสำนักงานของกลุ่มโลกทัศน์สโมสร ซึ่งเป็นบ้าน
ชั้นเดียวบริเวณหมู่บ้านแห่งหนึ่งย่านตอนเมือง บริเวณหน้าบ้านหลังนี้
เต็มไปด้วยกระถางต้นไม้และต้นไม้ใหญ่ มีไม้ประดับนานาชนิดรอบๆ
บริเวณบ้าน ช่วยกรองความร้อนลงไปได้มาก ต้นไทรหน้าบ้านโยกไหว
ไปมาเบาๆ เมื่อลมพัด โส้ว จอม และเหล่าอาสาสมัครมักจะนัดพบ
และคุยงานกันที่นี่เสมอ จนกระทั่งบ้านหรือสำนักงานแห่งนี้กลายเป็นที่
พบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน เติเรียนงาน หรือจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
ในการจัดงานต่างๆอยู่เสมอ และมักมีผู้คนมากหน้าหลายตาวนเวียนกัน
เข้ามาเรียนรู้การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับโครงการยิ้มละไม

นอกจากกระถางต้นไม้แล้ว ยังเต็มไปด้วยดวงเรียงรายอยู่ภายใน

ถึงประกอบไปด้วยกระดาษ บางถึงเป็นขวดน้ำ กระป๋องอะลูมิเนียม บริเวณหน้าประตูทางเข้าสำนักงานของโสว์และจอมมีสินค้าวางเรียงอยู่สองสามชนิด

“นี่คือสบู่จากถั่วเขียวเป็นผงแป้งที่บดจากถั่วเขียว มีคุณสมบัติช่วยยับยั้งแบคทีเรีย ลดอาการสิว ต้องลองเอาไปใช้ดูนะ” โสว์หยิบสบู่ที่กลุ่มโลกทัศน์สโมสรผลิตขึ้น เป็นผลงานของกลุ่มไว้สำหรับขายและนำเงินมาทำกิจกรรมต่อ อีกทั้งขณะนี้โสว์ก็กำลังศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพ รักษาโรค และกำจัดสารพิษต่างๆ โดยไปเรียนด้านอายุรเวชเพิ่มเติมที่มหาวิทยาลัยมหิดล

จากแนวคิดของการพึ่งพาตนเองนำมาสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันของพวกเขา ทำให้โสว์และจอมปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตการบริโภคให้ใกล้ชิดธรรมชาติมากที่สุด และเบียดเบียนธรรมชาติให้น้อยลง โสว์หันมากินอาหารมังสวิรัต ซึ่งทำให้ระบบต่างๆในร่างกายของเธอที่เคยมีปัญหาดีขึ้นมาก ส่วนจอมก็ชื่นชอบการนุ่งห่มด้วยเสื้อผ้าจากผ้าฝ้ายอยู่เนืองนิจ

“โครงการยิ้มละไมที่หลายๆคนรู้จัก จริงๆเป็นกิจกรรมต่อเนื่องที่เราทำในนามของกลุ่มโลกทัศน์สโมสรที่มาจากแนวคิดของพวกเราว่า คนทุกคนมีไฟและพลังสร้างสรรค์ในตัวเอง และล้วนแต่อยากทำสิ่งดีงาม การที่เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้และแสวงหาจึงจำเป็น แต่ทำอย่างไรที่จะกระตุ้นให้คนที่มัวหลงเหล่านนั้นมีโอกาส และใช้โอกาสในการแสดงความคิดเห็นความสามารถ ทำสิ่งที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคม ที่สำคัญคือเราเชื่อว่า คนเพียงคนเดียวไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาทุกอย่างบนโลกได้ ต้องอาศัยมือเล็กๆของหลายๆคนมารวมกัน” จอมกล่าวถึงแนวคิดและสิ่งที่ยึดถือในการทำงาน พร้อมทั้งเล่าเรื่องการทำงานของกลุ่มโลกทัศน์สโมสรที่เธอปลุกปั้นขึ้นมาตั้งแต่ต้น

กลุ่มโลกทัศน์สโมสร เริ่มต้นรวมกลุ่มจัดกิจกรรมมาตั้งแต่ปี 2536 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ สร้างความตระหนักและมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้กับเด็ก เยาวชน ครู ชุมชน รวมไปถึงคนทั่วไป โดยผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆ อาทิ ดนตรี ละคร คำขวัญรวม รวมไปถึงสื่อที่หลากหลาย เพื่อผลักดันให้พวกเขาสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมได้เองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การร่วมกันทำโครงการยิ้มละไมจึงเป็นการทำงานต่อเนื่อง แต่เพิ่มรูปแบบการจัดกิจกรรมให้หลากหลายขึ้น ซึ่งส่วนของดนตรียิ้มละไมเองจะเป็นแนวคิดในเรื่องของการนำกิจกรรมดนตรีมาใช้เป็นสื่อในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของเด็กๆ เยาวชน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน อีกทั้งสามารถจัดกิจกรรมกับคนทั่วไปได้ ให้ผู้ที่เข้าร่วมสามารถเรียนรู้จังหวะดนตรีและเข้าใจธรรมชาติไปพร้อมกับการใส่ใจ

ต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงผลกระทบจากการบริโภค เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า รู้ว่าสิ่งที่เราบริโภคอาหารที่เรากิน สิ่งที่เราใช้มีที่มาอย่างไร และเคารพในคุณค่าของสิ่งนั้น ทำให้เกิดความตระหนักและรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

“เรายังคงใช้ชื่อกลุ่มโลกทัศน์สโมสรในการทำกิจกรรม เพราะเราคิดว่าโลกทัศน์ และชีวทรรศน์ หรือ Vision มีความหมายที่แสดงถึงความเป็นผู้ที่มีความคิดกว้างไกล และความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำสิ่งที่ยากให้เป็นสิ่งที่ง่าย สนุก และมีความสุข

“ก่อนหน้านั้นเราก็มีกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ หลายคนอาจตั้งคำถามว่า เราเองประมาณจากไหนมาทำกิจกรรม ทำโครงการต่างๆ ตรงนี้เราไม่ได้เองประมาณเป็นตัวตั้ง แต่กิจกรรมเกิดจากประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่เราสนใจในตอนนั้น แล้วเราก็ร่วมกันคิดกิจกรรมที่เราอยากจะทำเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในช่วงเวลานั้น ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นประเด็นต่อเนื่องที่ต้องทำไปเรื่อยๆ ส่วนใหญ่กิจกรรมหรือโครงการจะทำร่วมกับประเด็นขององค์กรที่เขาทำงานอยู่แล้ว บางที่เราคิดกิจกรรมแล้วก็เข้าไปคุยงาน ขอความอนุเคราะห์งบประมาณ อย่างเช่น ขอความอนุเคราะห์จากมูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมบ้าง มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมบ้าง หรือบางครั้งก็ใช้วิธีขอสปอนเซอร์ตามบริษัท หรือองค์กรที่มีแนวคิดในการทำงานเพื่อสังคม แม้จะได้งบประมาณสนับสนุนไม่มากนัก แต่ก็ทำให้เราได้ทำงานที่ดี มีประโยชน์กับสังคมได้อย่างค่อนข้างต่อเนื่อง”

จอมบอกเล่าถึงเส้นทางการทำงานทางสังคมโดยไม่เข้าไปสังกัดในองค์กรที่ทำอยู่แล้ว ซึ่งหากจะมองย้อนไปในสมัยนั้น การที่กลุ่ม

คนเล็กๆ จะทำกิจกรรมหรือโครงการได้สักโครงการหนึ่ง การหาแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อให้โครงการที่ทำความต่อเนื่องจะทำได้ลำบาก เวลาคิดทำโครงการหรือทำกิจกรรมจึงต้องระดมคนที่มีความรู้ และอยากเรียนรู้ เพราะกิจกรรมเหล่านี้มักไม่มีค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน

การทำกิจกรรมของกลุ่มคนเล็กๆ ที่อยากทำงานเพื่อชุมชน เพื่อสังคม เริ่มเข้มข้นและต่อเนื่องมากขึ้น เมื่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ตั้งขึ้นมาและเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ สามารถเขียนโครงการเพื่อขอเงินสนับสนุนในการทำกิจกรรมได้ กลุ่มโลกทัศน์สโมสรจึงมีโอกาสดำเนินการสนับสนุนในการทำโครงการดนตรียิ้มละไมในปี 2547 โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมรณรงค์เชิงลึก โดยใช้กิจกรรมดนตรีและกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาให้นักเรียน ครู คนในชุมชน เพื่อเข้าใจถึงปัญหา สาเหตุ ปัจจัยเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ

ถึงตอนนี้ ทั้งจอมและไสร่ต่างก็ใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่อย่างเต็มที่ ผลักดันประเด็นสิ่งแวดล้อมผ่านกิจกรรมหลายกิจกรรมที่เหมาะสมกับคนหลากหลายกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำความเข้าใจต่อประเด็นได้ง่าย

สนุกสนาน และสามารถนำกลับไปทำเองได้ ทั้งสองคนใช้ทั้งทักษะด้านดนตรี ศิลปะ ละคร กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมสันตนาการ เกมต่างๆ ผสมผสานกับการเพิ่มเติมความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม สอดแทรกวิธีคิดในด้านต่างๆ เช่น การให้คุณค่าในสิ่งที่ทำด้วยตัวเอง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การรักษาสุขภาพ ใส่ใจกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ กลุ่มโลกทัศน์สโมสรมีกิจกรรมมากมายในนามของ “ยิ้มละไม” เนื่องจากคนส่วนใหญ่จะจดจำกิจกรรมที่ทำมากกว่าจะจดจำชื่อกลุ่ม การใช้ชื่อ “ดนตรียิ้มละไม” เพื่อทำกิจกรรมทางดนตรีของกลุ่ม จึงค่อนข้างเด่นชัด จดจำง่าย และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว กิจกรรมและโครงการที่ยิ้มละไมทำส่วนใหญ่จึงมักมีคำว่า “ยิ้มละไม” ร่วมอยู่ด้วย เช่น โครงการขบวนการยิ้มละไม คุณครูยิ้มละไม อาสาสมัครยิ้มละไม หลักสูตรยิ้มละไม ดนตรียิ้มละไม ยิ้มละไมสัญจร ผลิตภัณฑ์ยิ้มละไม

โครงการขบวนการยิ้มละไม เป็นการใช้กระบวนการค่ายเพื่อพัฒนาแกนนำเยาวชนในโรงเรียนให้สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ การ

เผยแพร่ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชน และรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการฝึกฝนการทำกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ธรรมชาติ สภาวะแวดล้อมในโรงเรียน เชื่อมโยงไปจนถึงชุมชน กิจกรรมปฏิบัติการศึกษาเชิงปฏิบัติ มีการเข้าฐานกิจกรรม ลงมือทำถึงแยกขยะ ทำปุ๋ยหมักจากขยะเปียก นอกจากนี้ยังเสริมการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือต่างๆ เช่น คู่มือบันทึกการทำแผนที่ชุมชน สำรวจดิน น้ำ ขยะ จดบันทึกปริมาณขยะและชนิดของขยะในครัวเรือนของตนเอง ร่วมกันวิเคราะห์ และนำเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหาในชุมชน

“เราเริ่มให้เด็กเรียนรู้จากเรื่องของตัวฉัน วาดหน้าตัวเอง ตั้งชื่อตัวเอง เด็กก็รู้ว่าทำไมตัวเองถึงอยากชื่อช้าง เพราะว่าอยากตัวใหญ่ ต่อจากนั้น ก็จะพูดเรื่องความฝันของเขาว่าอยากทำอะไร อยากเป็นอะไร ก็คือเริ่มจากตัวเอง จนมาถึงครอบครัว ดังนั้นในกระบวนการไม่ได้พูดเรื่องปัญหาขยะอย่างเดียว แต่เริ่มจากตัวเขาที่มีผลต่อชุมชนของเขาเอง จึงค่อยไปพูดถึงเรื่องปัญหาขยะ” ไสวีย์กล่าวอย่างกระบวนกรทำให้เด็กได้เรียนรู้

“พอคุยถึงเรื่องของสิ่งแวดล้อม ก็จะพูดถึงเรื่องของเศรษฐกิจต่อจนถึงเรื่องการบริโภคในกระบวนการก็จะให้เด็กคิดว่า วันหนึ่งตัวเองกินอะไรบ้าง สิ่งของตัวเองกินนั้น สิ่งใดมาจากชุมชน สิ่งใดบ้างที่ต้องซื้อจากข้างนอก แล้วสิ่งที่ตัวเองใช้ก่อให้เกิดขยะได้อย่างไร เหล่านี้จะเชื่อมโยงถึงกัน จากนั้นจะชี้ให้เห็นว่าเขาสามารถพึ่งตนเองได้ขนาดไหน”

สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยทักษะในการเชื่อมโยงและการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กได้คิด และซึมซับสิ่งต่างๆ เข้าไปสู่ตัวตนเองนำไปสู่การปฏิบัติ กิจกรรมคุณครูยิ้มละไมเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูมีความรู้ ตระหนักต่อปัญหาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพและ

มีทักษะในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สามารถเป็นวิทยากรท้องถิ่นและนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้ห้องเรียน จนไปสู่การทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

“ปฏิบัติการคุณครูยิ้มละไมสร้างสรรค์กระบวนการเรียนการสอนเริ่มจากสร้างสถานการณ์ขึ้นว่ามีคนจะเข้ามาทำลายป่า ให้คุณครูถามความคิดเห็นของเด็กว่า ควรทำอะไร จากนั้นจึงชวนกันมาร่วมคิดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า สอนร้องเพลงรักษ์ป่าและทำประกอบ จากนั้นจึงให้เด็กวาดภาพป่าในความคิด ร่วมกันนำเสนอ พูดคุย และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ป่าในปัจจุบัน” จอมเล้าถึงกระบวนการอบรมคุณครูยิ้มละไม

“เมื่อเด็กเข้าใจถึงสถานการณ์โดยรวมภายนอกแล้ว ให้คุณครูชวนเด็กๆ ออกนอกสถานที่ เก็บขยะ สิ่งแปลกปลอมจากธรรมชาติ แล้วนำถุงขยะแยกประเภทขยะแต่ละชนิด เชื่อมโยงว่าทำไมต้องแยกขยะ

ขยะแต่ละประเภทมีลักษณะเหมือนหรือต่างกันอย่างไร การย่อยสลายของขยะแต่ละประเภทใช้ระยะเวลาเท่าใด จากนั้นมาแบ่งกลุ่มเด็กให้วาดรูปขยะในชีวิตประจำวัน ว่าวันหนึ่งๆ เรากินอาหารอะไรบ้าง และอาหารเหล่านั้นมีภาชนะอะไรบ้างที่เราทิ้งเป็นขยะ จนนำไปถึงการเชื่อมโยงปัญหาขยะที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม”

คุณครูที่เข้ารับการอบรมจะได้นำเสนอการจัดกระบวนการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้เพื่อนครูได้วิจารณ์ตนเองในสิ่งที่พอใจหรือควร

ปรับปรุงร่วมกับวิทยากร สิ่งที่คุณครูได้เรียนรู้ร่วมกัน คือ การเชื่อมโยงประสบการณ์จากเด็กแต่ละคน การให้ความสำคัญในทุกคำถามของเด็กและการใช้คำถามให้เด็กได้คิดมากกว่าคำถามที่ให้เด็กตอบว่า ใช่ หรือไม่ใช่

ครูเข้ามาร่วมอบรมกับโครงการยิ้มละไมได้กลับไปทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนกับเด็กในโรงเรียน สามารถต่อยอดเป็นโครงการอื่นๆ ได้ เพราะกิจกรรมเหล่านี้สามารถนำมาบูรณาการได้หลากหลายวิชา

คุณครูยิ้มละไมสัญจร เป็นกิจกรรมที่โลว์และจอมใช้ในการสรุปผลโครงการให้เป็นรูปธรรม มีความสนุก และสร้างสรรค์ โดยให้ครูและนักเรียนนำเสนอกิจกรรมที่ได้จากการทำโครงการร่วมกับพวกเขา ซึ่งเป็นการสรุปผลงานที่มีลักษณะเปิดกว้าง นักเรียนสรุปด้วยวิธีการและรูปแบบใดก็ได้ไม่จำกัดว่าต้องทำเป็นรายงาน มีนักเรียนบางกลุ่มสรุปว่าต้องการทำโครงการธนาคารขยะ หรือการณรงค์ให้แยกขยะอย่างต่อเนื่อง และหนุนเสริมแนวคิดให้ครูจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้สอนในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

“ยิ้มละไมมองว่าดนตรีเป็นเรื่องของความงามในชีวิตประจำวัน ขณะที่ปัจจุบันดนตรีถูกทำให้เป็นเรื่องห่างไกลจากชีวิตประจำวัน อยากให้ดนตรีเชื่อมโยงกับเด็ก บ้านใครมีหม้อ กระทะ ไห ก็สามารถสัมผัสดนตรีได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องเฉพาะว่าเป็นเครื่องดนตรีราคาแพงถึงจะสัมผัสกับดนตรี”

“อยากให้มีการสร้างสวนสนุกดนตรี เหมือนเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เปิดกว้างสำหรับเด็ก มีผู้ใหญ่ใจดีสร้างงานร่วมกับเด็ก ให้ชุมชนมองจากทรัพยากรของตัวเอง ที่ผ่านมาชุมชนถูกทำให้อ่อนแอ ฟังพาทภายนอก ทั้งที่ทุกชุมชนมีศิลปินของชุมชนเอง อย่างวงดนตรีที่สร้างขึ้นจากไม้ไผ่มีอยู่ทุกที่ ถ้าผู้ใหญ่มาทำ สร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเอง ทำ

อย่างไรให้ชุมชนค้นคว้าค้นหาจากทรัพยากรที่ตนเองมี” จอมช่วยเสริมถึงสิ่งที่เธออยากให้ชุมชนคิดและไปให้ถึง

นอกจากนี้ ยัมละไม่ยังมีกิจกรรมดี้อีกหลายกิจกรรม เช่น หลักสูตรยัมละไม่ เป็นกระบวนการในการจัดแผนการเรียนรู้ให้กับโรงเรียนและชุมชน โดยเน้นการจัดกระบวนการให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กๆ เข้าใจความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นไปของชุมชน เชื่อมโยงกับสังคมภายนอกและสังคมโลก เข้าใจความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติที่พึ่งพาอาศัยกัน อันนำไปสู่ความเข้าใจตัวเอง ความรับผิดชอบต่อตัวเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กระบวนการในการจัดกิจกรรมจึงค่อนข้างหลากหลาย และร่วมมือกับหลายฝ่ายในชุมชน มีการสำรวจชุมชน สำรวจทรัพยากร ทำแผนที่ชุมชน วิเคราะห์ชุมชน และจัดทำโครงการเพื่อการลงมือแก้ปัญหาจริงในชุมชน ซึ่งนับเป็นการเรียนรู้รอบด้านที่ท้าทายมากเลยทีเดียว

อาสาสมัครยัมละไม่ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนทั่วไป นักเรียน นักศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสังคม ด้วยความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ และความต้องการในการค้นหาความหมายของชีวิต ต้องการช่วยเหลือแบ่งปันผู้อื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจและอยากทำสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม การทำงานอาสาสมัครจึงเป็นการเรียนรู้ทั้งการให้และการรับ โดยอาสาสมัครที่เข้ามาร่วมกิจกรรมกับยัมละไม่ จะได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับยัมละไม่ และเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมชาติ สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปะ ดนตรี รวมไปถึงกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น

ดนตรียัมละไม่ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมดนตรี เพื่อ

เรียนรู้และเข้าใจในจังหวะต่างๆ ที่สอดคล้องกัน ทั้งจังหวะธรรมชาติ จังหวะชีวิต และจังหวะดนตรี เน้นบรรยากาศของความสุข รอยยิ้ม มิตรภาพ ความรัก การแบ่งปัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ร่วมกันสร้างสรรค์เครื่องดนตรีจากวัสดุเหลือใช้ สามารถนำติดไม้ติดมือกลับบ้านได้ และร่วมกันบรรเลงจังหวะร่วมกันอย่างสนุกสนาน

อีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์ยัมละไม่ที่สัวยและจอมทำขึ้น เช่น สบู่ ถั่วเขียว แชมพูสระผมมะกรูด และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงของเล่น เครื่องดนตรีทำมือจากวัสดุเหลือใช้และวัสดุธรรมชาติ

พลั่วอาสาสมัคร การเรียนรู้ด้วยบัตรภาพ

เสียงกลองและเสียงเขย่าเซตเกอร์แนวประสานมาแต่ไกลจากบ้านโลกทัศน์สโมสร หรือที่ทุกคนรู้จักกันในนาม ดนตรียิ้มละไม เมื่อเดินไปถึงหน้าบ้านก็จะเป็นท่อพีวีซีขนาดใหญ่ ยาวประมาณ 1.5 เมตร ตกแต่งให้มีลวดลายสีสันสดใส โสรwabอกว่าเป็นคือ เรนสติ๊ก (Rain stick) อีกแบบหนึ่ง และชี้ชวนให้ดูลำไม้ไผ่ขนาดใหญ่ที่มีลักษณะคล้ายกัน ใส่เมล็ดพืชไว้ข้างในทำให้เวลาเล่นจะได้ยินเสียงที่ออกมาคล้ายกับเสียงฝน เมื่อเดินเข้าไปในบ้านก็พบกับมาของเสียงกลองและเสียงเขย่าเซตเกอร์จากอาสาสมัครที่มาถึงก่อนแล้ว และกำลังพูดคุยและเล่นเครื่องเล่นต่างๆ อย่างสนุกสนาน โสรวักทายคนที่เดินเข้ามาในบ้านโลกทัศน์คนแล้วคนเล่า และตอบข้อสงสัยถึงสิ่งของมากมายที่วางอยู่บนบ้านเนื่องจากว่าบางคนเพิ่งมาครั้งแรกและค่อนข้างแปลกใจกับสิ่งของที่ดูแปลกตาเหล่านี้

จอมและโลว์ต่างก็ทยอยนำเหยือกใส่น้ำสมุนไพร ขนมหอย และผลไม้มาชนิด ทั้งที่อาสาสมัครหิ้วติดมือมาฝาก และที่เตรียมไว้เอง เหล่าอาสาสมัครทั้งหลายต่างก็คุ้นเคยกับบ้านหลังนี้เป็นอย่างดี เพราะเป็นสถานที่พบปะพูดคุย เตรียมงาน เตรียมอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรม ชักซ้อมการเล่นดนตรีก่อนการแสดง และหลายๆครั้งเป็นสถานที่ให้การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่โลว์และจอมจัดขึ้นมาเพื่อเป็นกิจกรรมสำหรับอาสาสมัครเป็นพิเศษ อย่างเช่น การทำผ้าผัดย้อมสีธรรมชาติ การทำของเล่นจากธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ การทำสบู่และแชมพูสระผมปลอดสารพิษ เป็นต้น

ในแต่ละครั้ง จอมและโลว์ก็จะเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในแต่ละด้านมาสอน และให้อาสาสมัครได้ทดลองทำกันอย่างเต็มที่ ซึ่งความรู้ที่อาสาสมัครได้รับนั้น นอกจากจะนำไปใช้ในการทำกิจกรรมแล้ว เธอก็หวังว่าอาสาสมัครจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือบอกต่อ แนะนำต่อให้กับกลุ่มคนที่ใกล้ชิดเขาเหล่านั้น

การดำเนินกิจกรรมต่างๆโดยการเปิดรับอาสาสมัคร เป็นวิธีการที่ทั้งสองคนชักชวนให้คนที่อยากทำกิจกรรมดีๆ เพื่อสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้กับนักเรียน นักศึกษาได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ นอกห้องเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบเดียวกันกับที่จอมและโลว์ฝึกฝนตนเองในสมัยเรียน โดยเฉพาะโลว์ที่พัฒนาตนเองจากการเข้าไปช่วยเหลือร่วมทำกิจกรรมกับองค์กร หน่วยงาน และกลุ่มต่างๆ ด้วยการเป็นอาสาสมัคร ทำให้มีเพื่อนฝูง คนรู้จักมากมายที่พอจะชักชวนกันมาได้ เมื่อโลว์จะจัดกิจกรรมขึ้นมา และอีกช่องทางหนึ่งที่สะดวกมากในปัจจุบันคือการประกาศรับสมัครในกระดานข่าวของเว็บไซต์ รับอาสาสมัครเพื่อมาช่วยดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง

“อย่างเช่น เรามีค่ายเด็ก ขบวนการยิ้มละไม ที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ใช้เวลาเตรียมงานด้วย ทำกิจกรรมด้วย ทั้งหมด 5 วัน เราก็ประกาศเปิดรับอาสาสมัคร พี่ๆใจดีที่จะไปช่วยเตรียมค่ายให้กับเด็กๆ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม คนที่จะสมัครก็ติดต่อเข้ามา สอบถามพูดคุยกับเรา บางคนก็ลองแวะมาคุยกับเราที่บ้านก่อน มีหลายคนอยากไปร่วม แต่ไม่มีเวลายาวนานถึง 5 วัน ก็มาช่วยเตรียมงาน เตรียมอุปกรณ์ก็มี” โลว์เล่าถึงเรื่องการเปิดรับอาสาสมัคร

“พวกเราโชคดีตรงที่อาสาสมัคร เพื่อนฝูงให้การสนับสนุนช่วยเหลือในหลายๆเรื่อง นอกจากเรื่องดำเนินกิจกรรมแล้ว ก็อาจจะให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ เช่น สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เจ้าหน้าที่กองทุนสัตว์ป่าโลก (World Wildlife Fund) สนับสนุนด้านความรู้ต่างๆ หรือแม้แต่การเข้าไปทำงานในชุมชนเราก็ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากภาคีในชุมชน อย่าง อบต. หลายแห่งก็เป็นความสำคัญเรื่องสิ่งแวดล้อม อยากช่วยเหลือโรงเรียน ก็อาสาเข้ามาช่วย ให้การสนับสนุนเต็มที่” จอมเสริม

ในส่วนของการที่เธอต้องไปประสานงานกับหลายกลุ่มคนและได้รับการสนับสนุนในหลากหลายรูปแบบ

สำหรับอาสาสมัครซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่อาจจะไม่ได้ผูกขาดว่าเขาเหล่านั้นเป็นอาสาสมัครของกลุ่มคนตรียมะไมเท่านั้น เพราะบางคนเป็นอาสาสมัครที่มีความสามารถเฉพาะด้านซึ่งอาจทำงานอาสาสมัครให้หลายองค์กร หลายหน่วยงาน และบางคนเข้ามาเป็นอาสาสมัครเพราะต้องการเรียนรู้บางเรื่องที่ตัวเองสนใจ และแสวงหาความรู้ต่อจากหลายๆที่

ยมะไม แบ่งอาสาสมัครเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และอาสาสมัครทั่วไปที่เป็นกลุ่มแสวงหาการเรียนรู้ โสรัจยักตัวอย่างของอาสาสมัครเฉพาะด้านที่เธอมีความคุ้นเคยและเข้ามาช่วยงานเสมอๆ

"อาสาสมัครที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อย่างที่โก๋ (กุลธวีช เจริญผล ศิลปินวาดภาพประกอบ) ก็จะมาช่วยสอนเด็กๆ ในค่ายวาดภาพ การใช้สี ทำโปสเตอร์การ์ด หรือช่วงที่เด็กๆ เป็นนักวิจัยน้อยๆ ในชุมชน ก็จะมีคู่มือสำรวจน้ำ สำรวจดิน สำรวจทรัพยากรในชุมชน พี่โก๋ก็จะช่วยทำคู่มือวาดภาพประกอบอย่างสวยงาม นอกจากนั้นช่วงจัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้เรื่องการทำสื่อ สอนวาดรูปการ์ตูน อาสาสมัครที่ถนัดในงานศิลปะต่างๆ จะช่วยตรงจุดนี้ได้มาก

"ในส่วนของความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม Mr.Robert Steinmetz เจ้าหน้าที่กองทุนสัตว์ป่าโลก (WWF) ช่วยด้านข้อมูล ความรู้ในประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี หรืออย่างเรื่องจิ้งหะกอลงจะมี บิล คลูเทียร์ (Mr. William J. Cloutier) หรือ ครูบิล อาจารย์สอนดนตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร มาช่วยสอน อีกคนหนึ่งก็คือ พี่หนุ่ม มือกลองของวงซุซ ก็

มาช่วยสอนเด็กให้เรียนรู้เรื่องดนตรี"

"ส่วนอาสาสมัครทั่วไป ตรงนี้มีเยอะมาก กิจกรรมที่เขามาร่วมก็จะเป็นไปตามความสนใจ เช่น กิจกรรมดนตรีในสวน เราก็ประกาศหาอาสาสมัคร จะมีน้องในระดับมัธยม หรือมหาวิทยาลัย สนใจในส่วนนี้กันมาก ส่วนอาสาสมัครทำค่าย ก็จะเป็นนักศึกษาที่ทำกิจกรรมตามมหาวิทยาลัย อาสาสมัครเดิมที่เราเองก็เคยทำงานร่วมกันมา ซึ่งในส่วนนี้เราก็มีกระบวนการในการทำงานกับอาสาสมัครของเรา"

กระบวนการในการทำงานอาสาสมัครที่โสรัจยักถึงนั้น เป็นลักษณะของการแลกเปลี่ยนและการให้ความรู้กันเฉพาะกลุ่ม เช่น อาสาสมัครมาทำค่าย ก็จะมีการอบรมกระบวนการกลุ่ม การใช้จิตวิทยาเด็ก

การตั้งคำถามกับเด็ก และสิ่งที่ต้องระวัง โสรัจยักบอกว่า กระบวนการที่ยมะไมเน้นเป็นพิเศษคือ การตั้งคำถาม ดังนั้นอาสาสมัครที่มาทำค่ายจะต้องมีจิตวิทยาและวิธีการในการตั้งคำถามกับเด็ก รู้ว่าวิธีการพูดแบบไหน

ควรหรือไม่ควร

“บางค่ายเป็นงานดนตรี อาสาสมัครที่สนใจเรื่องดนตรี เรื่อง จังหวะก็จะมาร่วมกันเรียนรู้จังหวะ การเคลื่อนไหว เรื่องธรรมชาติไปพร้อมๆกัน เพื่อนๆน้องๆอาสาสมัคร ล้วนแต่อาสาเข้ามาเพราะอยากเรียนรู้ อยากช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ตรงนี้เราเองเข้าใจ และอยากจะทำอะไรเพื่ออาสาสมัครของเราบ้าง อย่างกิจกรรมที่เราชวน เขามาทำผ้าฝ้ายอมศีลธรรมชาติ ทำสบู่ ทำแชมพู ทำเครื่องดนตรี เป็นความรู้ติดตัวเขาได้”

ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ยัมละไม่เคยได้อาสาสมัครหน้าใหม่ๆ เข้ามาจำนวนมาก และมีไม่น้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมเกือบทุกครั้งอย่างต่อเนื่อง การทำกิจกรรม และการให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับอาสาสมัคร อย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งจำเป็น

อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมของพวกเขา ขับเคลื่อนด้วยพลังอาสาสมัครที่อยากทำสิ่งดีๆให้กับสังคมร่วมกัน ต่างเติมเต็มให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ ทำให้เห็นชัดว่าพลังของคนหนุ่มสาวในสังคมยังคงอยู่ จอมและโสว์ต่างช่วยกันเชื่อมโยงผู้คนเหล่านี้ให้เขามาร่วมกันช่วยเหลือสังคม ตามความถนัดหรือความสนใจ ผ่านกิจกรรมของพวกเขา จอมบอกว่าเป็นอาสาสมัครเหล่านี้เป็นพลังของมิตรภาพ

“เราสองคนก็เหมือนได้ทำงานร่วมกับเพื่อนเก่า อีกทั้งยังได้รู้จัก และทำงานร่วมกับคนหน้าใหม่ๆ ทำให้เรามีพลังได้ตลอดเวลา”

ในส่วนของอาสาสมัคร หลายคนต่างก็กล่าวถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่ยัมละไม่ว่าทำไมถึงเข้าร่วม พวกเขารู้สึกและคิดอะไรกันบ้าง

“ความมีจิตอาสา หรืออาสาสมัคร ในความคิด คือผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังแรงกาย

แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งที่ตนเองมี แม้กระทั่งเวลา เพื่อเพื่อน ให้กับส่วนรวม นอกจากการให้แล้วยังช่วยลดอดีต หรือความเป็นตัวเป็นตนของตนเองลงได้จากการไปเห็นคนอื่น

“การเป็นอาสาสมัคร ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรม หรืองานใดก็ตามทำให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเราทั้งนั้น

“คนที่จะเป็นอาสาสมัครได้ ไม่ได้จำกัดที่วัย การศึกษา เพศ อาชีพ ฐานะ เพียงแต่มีจิตใจ ‘อาสา’ ที่อยากช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคมเท่านั้น” ก็ หรืออัญรัตน์ ประเสริฐ นักกิจกรรมของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยรามคำแหง กล่าวถึงงานอาสาสมัครที่เธอทำเรื่อยมาตั้งแต่สมัยเรียนจนกระทั่งทำงานในหน่วยงานของรัฐ ที่ทำให้เธอมีเวลาน้อยนิด แต่ด้วยมิตรภาพและความที่อยากทำสิ่งดีๆให้กับคนอื่น ๆ อีกทั้งเธอและโสว์ก็รู้จักกันเป็นการส่วนตัวจากการทำงานอาสาสมัคร เมื่อ ยัมละไม่ต้องการคนมาทำกิจกรรม โดยเฉพาะการทำผ้าฝ้ายอมศีลธรรมชาติ ซึ่งเป็นความถนัดเฉพาะ เธอก็แบ่งสัปดาห์เวลา

หลายคนที่มาเป็นอาสาสมัครกับยิ้มละไม เนื่องมาจากตนเองสนใจกิจกรรมกับเด็ก และเยาวชนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อโครงการยิ้มละไมเปิดโอกาสให้ไปเป็นที่เลี้ยงค่าย หรือร่วมทำกิจกรรมดนตรีในสวน จึงสมัครเข้าไป

“ตอนที่โทรศัพท์เข้าไปที่ยิ้มละไม รู้สึกลังเล ไม่แน่ใจว่าอาสาสมัครที่เลี้ยงค่ายจะต้องทำอะไรบ้าง จะให้เราไปล้างถ้วยล้างชามทำอะไรตามตารางนำเบือหรือเปล่า แต่พอได้ไปนั่งล้อมวงคุยกับเพื่อนอาสาสมัครคนอื่นๆ และได้ไปร่วมค่ายที่แก่งกระจาน อาสาสมัครก็ปรับตัวเข้าหากัน เตรียมงานด้วยกัน เตรียมเนื้อหา รูปแบบกิจกรรม ฐานเกม ทำอาหาร บัดกवादเช็ดถู ล้างถ้วยล้างชาม ช่วยกันทุกอย่าง และได้รับผิดชอบดูแลน้องๆ ในฐานะที่เลี้ยงกลุ่ม ได้เรียนรู้หลายอย่างสนุกมาก ประทับใจจนต้องแวะเวียนมาบ้านโลกทัศน์บ่อยๆ ถึงตอนนี้ก็บ๊ายบายแล้ว” ชิวเขี้ยว หนึ่งในอาสาสมัครทั่วไป ที่ติดต่อเข้ามาเป็นอาสาสมัคร เธอเล่าต่อถึงสิ่งที่ได้ทำว่า

“ได้ทำหลายอย่าง ย้อมผ้า สกรีนผ้า ทำสบู่ แชมพู เครื่องดนตรี ได้เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ เป็นกำลังใจ เป็นที่ปรึกษาให้กันและกัน และรู้สึกว่าไม่กลัวที่จะทำผิดทำพลาด เพราะที่นี้ถือว่า การได้ร่วมกันทำอะไรร่็จ เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน”

บางกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่มากนัก และทำได้ในวันหยุด อาสาสมัครที่เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับยิ้มละไมนั้น บางคนตั้งใจมาร่วมกิจกรรม แต่เมื่อเป็นผู้เข้าร่วมแล้วก็อยากจะเป็นทีมผู้จัดกิจกรรมบ้าง ก็สามารถเข้าไปร่วมทีม พุดคุย และเป็นอาสาสมัครได้ในส่วนที่ตัวเองสนใจ

“ที่ๆเขาจะนัดพุดคุย และทำความเข้าใจก่อน อย่างดนตรีในสวนก็จะไม่ใช่แค่เล่นดนตรีอย่างเดียว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ เช่น ชุ้มเกมต่างๆ

เราก็อาจจะได้เข้าไปช่วยดูแลบางส่วนของกิจกรรมนั้น แต่ก่อนอื่นการคุยทำความเข้าใจกัน ก็จะทำให้เรารู้ภาพรวมของกิจกรรมร่วมกัน” ส่วนหนึ่งของความรู้สึกของอาสาสมัครจากกิจกรรมดนตรีในสวน

“อย่างค่ายเยาวชน ถ้าเราเข้าไปเป็นที่เลี้ยงแล้วเรายังไม่มีประสบการณ์ เราก็จะเข้าไปเรียนรู้ โดยการจับคู่กับพี่เลี้ยงที่เคยผ่านงานค่าย เวลาเราทำความเข้าใจในตัวกิจกรรมแต่ละตัวร่วมกัน เราก็จะเห็นภาพว่า อ้อ แต่ละกิจกรรมมันส่งต่อกันอย่างนั้นนะ ทำให้เข้าใจการทำงานผ่านกิจกรรมจริง

“เราไม่ได้รู้สึกที่เราไปช่วยเด็ก เราเหมือนเราไปเรียน ไปเรียนรู้ชีวิต เรียนรู้ตนเองไปพร้อมกับเด็กๆ

“This is show how close we are to nature, and it's we humans can play nature's music the path to ending the destruction and exploitation of nature is resource would be installed in all of us.”

Mr.William J. Cloutier หรือครูบิล อาสาสมัครต่างชาติที่เข้ามาร่วมสอนจังหวะดนตรีให้กับเด็กๆ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีและธรรมชาติ ซึ่งเป็นความสนุกสนานในการเรียนรู้ในรูปแบบของอาสาสมัคร

ภาคผนวก

โลกทัศน์สโมสร จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยกลุ่มนักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สนใจกระบวนการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ ทั้งในด้านโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ การตระหนักและการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เน้นการทำกิจกรรมกับเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน รวมไปถึงคนทั่วไปที่สนใจกิจกรรมเหล่านี้ โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่ใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการค่าย กระบวนการละคร การอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเด็ก เยาวชน และครู การจัดกิจกรรมดนตรี และการใช้สื่อต่างๆ

ต่อมาเน้นกิจกรรมรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเป็นกระบวนการดนตรี ซึ่งทำจากวัสดุธรรมชาติ และขยะรีไซเคิล ขยายไปในเรื่องของกิจกรรมดนตรีกับเด็กชนเผ่าและเด็กด้อยโอกาส รวมไปถึงกลุ่มคนที่ไม่สามารถเข้าถึงเครื่องดนตรี ทำให้เป็นที่รู้จักกันในนามของ “ดนตรียิ้มละไม” ซึ่งได้จัดกิจกรรม เช่น ดนตรีในสวน สวนสนุกดนตรี ดนตรีสร้างสุข ดนตรีสำหรับครอบครัว และการทำเครื่องดนตรีด้วยตัวเอง

กิจกรรมของดนตรียิ้มละไม ได้แก่

ขบวนการยิ้มละไม จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาแกนนำเยาวชนในโรงเรียน ให้สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ การเผยแพร่ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชน ให้เกิดกลุ่มในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

คุณครูยิ้มละไม จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู เพื่อให้คุณครูสามารถสร้างกระบวนการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

สร้างสรรค์กิจกรรม และเป็นที่ปรึกษา ให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนได้

อาสาสมัครยิ้มละไม จัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอบรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กิจกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ อาทิ ดนตรี ศิลปะ วรรณกรรม จัดกระบวนการกลุ่ม ให้กับอาสาสมัคร นักเรียน นักศึกษา คนทั่วไปที่สนใจกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถนำทักษะที่ได้กลับมาใช้สร้างสรรค์สังคมอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรยิ้มละไม จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้เด็กได้เข้าใจความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นไปของชุมชน เห็นถึงความเชื่อมโยงของชุมชนกับสังคมโลก

ดนตรียิ้มละไม จัดกิจกรรมดนตรี เพื่อเป็นสื่อในการสร้างกระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ความสัมพันธ์ของระบบนิเวศผ่านทางกิจกรรมดนตรี เข้าใจ จังหวะธรรมชาติ จังหวะชีวิต จังหวะดนตรีที่ประสานสอดคล้องสมดุล รู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การลดการใช้ทรัพยากร การหลีกเลี่ยง การใช้ซ้ำ และการแปรูปกลับมาใช้ใหม่

ผลิตภัณฑ์ยิ้มละไม จัดทำผลิตภัณฑ์ทำด้วยใจเพื่อสุขภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำของเล่น เครื่องดนตรีทำมือจากวัสดุเหลือใช้และวัสดุธรรมชาติ

เครื่องดนตรียิ้มละไม จากวัสดุเหลือใช้และวัสดุธรรมชาติ ได้แก่

กระป๋องดนตรี ทำจากกระป๋องเครื่องดื่มต่างๆ ขวดพลาสติก และกระดาษ ใส่เมล็ดธัญพืชต่างๆ เช่น ข้าวสาร ถั่วเหลือง ถั่วแดง ถั่วเขียว ถั่วดำ หรือถั่วคั่วคั่วอ่อนเล็ก ทราญ เพื่อให้เกิดเสียง เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นที่ใส่สิ่งของต่างกันจะมีเสียงที่ต่างกัน

เชคเกอร์ (Checker) เปเปอร์มาเช่ ใช้เทคนิคการทำเปเปอร์มาเช่เป็นรูปต่างๆ ที่นิยมและทำให้เกิดเสียงคือ รูปไข่ โดยใส่เมล็ดธัญพืชต่างๆไว้ข้างในเพื่อให้เกิดเสียง อาจจะทำตามจับเพื่อให้จับถนัดเวลาเล่น

ลูกแกว่ง หรือ Juggling (จ๊กกิ้ง) ส่วนประกอบในการทำคือ ตุ่มและสายสำหรับเหวี่ยง ตุ่มทำจากเศษผ้า ขวดยาคูลท์ ลูกเทนนิส ลูกพลาสติก ยางจักรยาน ส่วนที่ช่วยถ่วงน้ำหนัก เช่น ข้าวสาร เมล็ดธัญพืช ทราญละเอียด ส่วนของเชือกใช้เชือกฝ้าย หรือฝ้ายาวๆมามัดเป็นเส้น การเล่น Juggling อยู่ที่เทคนิคการแกว่งมือและสมาธิ

ดนตรีเสียงฝน หรือ Rain stick เป็นเครื่องดนตรีของเผ่าอินเดียนแดง ดนตรียี่มะละไม่ได้ดัดแปลงโดยใช้วัสดุ คือ กระบอไม้ไผ่ ท่อพีวีซี มาเจาะรู ใส่เมล็ดธัญพืช แล้วเสียบไม้เข้าไปในรูเล็ก ปิดปากกระบอไม้ไผ่หรือท่อพีวีซีด้วยกระดาษแข็ง หรือสานด้วยหวาย เมื่อเล่นเสียงที่ออกมาจะมีเสียงคล้ายน้ำไหลหรือเสียงฝนนั่นเอง

แทมบูรีน (Tambourine) ฝ่าจิบ โดยใช้ฝ่าของขวดน้ำอัดลมหรือเครื่องตีอื่นๆ นำมาประกบ สลับหน้า สลับหลัง เจาะรูร้อยเข้าไปด้วยกัน โดยใช้ไม้ไผ่ กระดาษแข็งหรือลวดเป็นตัวร้อยฝ่าจิบ ก็จะได้เสียงที่แตกต่างกัน กลายเป็นแทมบูรีนไม้ไผ่และแทมบูรีนกระดาษแข็ง

โพงกลางกระถาง ทำจากกระถางดินเผาที่มีขนาดแตกต่างกันหลายๆใบ ตกแต่งวาดลวดลายให้สวยงาม และใช้ตะเกียบเป็นไม้ตีให้

เสียงดนตรี

กลองกระถาง ใช้กระถางพลาสติกและลูกโป่งมาซึ่งที่ปากกระถาง แทนหนังกลอง ตกแต่งด้านข้างกระถางให้สวยงาม ใช้ตะเกียบสำหรับตีกลองได้

สนใจกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับดนตรียี่มะละ ไม่สามารถค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

www.yimlamai.net หรือสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสอบถามข้อมูลได้ที่ โลกทัศน์สโมสร 18/75-76 หมู่บ้านธนินทร แขวงทุ่งสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 0-2536-2434, 089-777-0213 หรือ อีเมล webmaster@yimlamai.net

บรรณานุกรม

50 โครงการสร้างเสริมสุขภาพ. สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,
2549.

เอกสารรายงานคดีริอีมีละไม กระบวนการมีส่วนร่วมจัดการกระบวนการเรียนรู้
เพื่อคุณภาพชีวิตและการพึ่งตนเอง ปี พ.ศ. 2546 — 2551

เอกสารรายงานโครงการริอีมีละไม การมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ ระบบนิเวศ — ก้อยพิบัติ
เพื่อคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และการพึ่งตนเอง ร่วมกับองค์การ action aid
ประเทศไทย

จดหมายข่าวเพื่อนสร้างสุข ปีที่ 1 ฉบับที่ 11 เมษายน 2550